parcs naturals de la comunitat valenciana

Programa de Divulgació, Interpretació del Patrimoni i Educació Ambiental als espais naturals protegits de la Comunitat Valenciana

Informació general per als centres escolars

Octubre de 2003

Servei de Parcs Naturals

parcs naturals de la comunitat valenciana

Index

Presentació 1

Objectius 1

Condicions generals de les visites i reserves 2

Recomanacions 3

Espais naturals protegits de la CV 5

Butlleta d'inscripció / Boletín de inscripción 6

Dossier d'activitats per a escolars .....

Parc Natural de la Serra d'Irta 1
Parc Natural del Prat de Cabanes-Torreblanca 8
Paratge Natural del Desert de les Palmes 11
Reserva Natural de les Illes Columbretes 14
Parc Natural de la Serra d'Espadà 20
Parc Natural de la Serra Calderona 26
Parc Natural de l'Albufera 26
Parc Natural de la Serra de Mariola 46
Parc Natural del Carrascar de la Font Roja 52
Parc Natural de la Marjal de Pego-Oliva 56
Parc Natural del Montgó 60
Parc Natural del Penyal d'Ifac 64
Parc Natural de les Salines de Santa Pola 70
Parc Natural del Fondo 73
Parc Natural de Las Lagunas de La Mata-Torrevieja 76

Presentació

La preservació de la biodiversitat, la conservació del medi natural i l'ús sostenible dels recursos són els principis que inspiren la política de conservació dels espais naturals i que, en conseqüència, recull la normativa bàsica de l'estat (la ***Llei 4/1989, de 27 de març, de Conservació dels Espais Naturals Protegits i de la Flora i Fauna Silvestres***) com també la ***Llei 11/94, de 27 de desembre, de la Generalitat Valenciana d'Espais Naturals Protegits de la Comunitat Valenciana***. Així mateix, aquestes lleis refereixen la necessitat de fomentar el coneixement de la natura i de la seua conservació mitjançant l'ús social dels espais naturals des del punt de vista de l'estudi, l'ensenyament i el gaudi ordenat de la natura.

D'altra banda, les últimes conferències mundials sobre conservació del medi ambient han assenyalat la necessitat d'aplicar un model de desenvolupament sostenible, i asseguren que la transició cap a la sostenibilitat ha de tenir en compte les estratègies de l'educació ambiental a tots els àmbits de la gestió ambiental i territorial.

El marc de la nova ordenació del sistema educatiu definit per la LOGSE considera l'educació ambiental com una àrea transversal que ha d'estar present en les diferents disciplines curriculars. Esta línia de treball constitueix, per tant, un recurs per a introduir l'educació ambiental com a àrea transversal en el currículum escolar, mitjançant la realització d'activitats complementàries de caràcter molt atractiu als nostres espais naturals protegits.

És per tot el que s'ha referit que una de les àrees de gestió dels espais naturals protegits s'ocupa de tots els aspectes relacionats amb l'ús públic, per tal que siga respectuós i compatible amb la preservació dels valors naturals i culturals del medi i amb el manteniment dels processos ecològics que permeten el funcionament dels ecosistemes, i tracta, mitjançant la divulgació i l'educació ambiental, de proporcionar al visitant un adequat coneixement sobre l'espai natural i de fomentar-li una actitud favorable a la conservació. El programa de **divulgació, interpretació del patrimoni i educació ambiental als espais naturals protegits de la Comunitat Valenciana (DIPEA)** té per objecte garantir la comunicació i la transmissió dels valors dels espais naturals als ciutadans, oferint activitats de divulgació, promoció, interpretació i educació ambiental als visitants. Per a dur a terme el programa la Conselleria de Territori i Habitatgedisposa ara per ara de tot un conjunt d'infraestructures i equipaments atesos per un equip de 40 professionals distribuï ts entre els 15 espais naturals protegits de la Comunitat Valenciana.

Objectius

Els espais protegits allotgen sistemes naturals de valor ecològic i cultural excepcionals, que es mantenen mitjançant complexos processos en els quals també han participat al llarg de la història, i participen actualment, els nuclis humans que hi habiten. Amb l'educació ambiental es pretén una aproximació a la natura que integre els aspectes ambientals com també els culturals, socials i econòmics de les poblacions humanes que hi viuen, de manera que es fomente no solament el coneixement sinó també la

sensibilització cap als problemes ambientals i l'adopció d'actituds respectuoses i compromeses amb el medi.

Per a la població escolar els objectius es concreten en:

- **Comunicar i transmetre els valors** dels espais naturals als ciutadans.
- **Transmetre la importància de la preservació** del conjunt dels espais naturals.
- **Conscenciar de la fragilitat** dels nostres ecosistemes i de la necessitat d'arbitrar mesures per a conservar-los.
- **Fomentar els comportaments respectuosos i compromesos** amb la conservació del patrimoni natural.
- **Promoure la participació activa**.
- **Promoure els centres de visitants dels espais protegits** com a les instal.lacions d'aprenentatge i educació ambiental en base als valors del nostre patrimoni natural.
- **Gaudir** de la natura de manera respectuosa.

És convenient, per tant, que s'integren les activitats que formen part del DIPEA en el currículum escolar, tot evitant les visites aï llades i descontextualitzades del treball a l'aula.

Condicions generals de les visites i reserves

El programa DIPEA es dirigeix fonamentalment als centres d'ensenyament, però també a d'altres col.lectius, entitats o associacions. Per a participar-hi, s'hauran de tenir presents les següents condicions generals:

a) Per a participar en el PROGRAMA DE DIVULGACIÓ, INTERPRETACIÓ DEL PATRIMONI I EDUCACIÓ AMBIENTAL ALS ESPAIS NATURALS DE LA COMUNITAT VALENCIANA s'ha de **concertar** prèviament la visita a través dels telèfons dels centres de visitants. En ocasions, si l'equip de monitors està atenent alguna visita, és possible que no puguen contestar la cridada telefònica i es pose en marxa el contestador. En aquest cas, deixen el seu nom i número de telèfon i es posaran en contacte amb vostés tant aviat com els siga possible.

b) Una vegada confirmada la data, s'haurà d'enviar per correu o per fax **la butlleta d'inscripció** i acceptació de normes, que s'adjunta també en aquest document, degudament emplenada i signada.

c) És necessària l'assistència del responsable del grup que realitzarà la visita a la **reunió prèvia** amb el personal assignat a aquest programa a l'espai natural. En esta reunió es planifiquen les activitats que s'hi realitzaran en funció dels objectius de la visita, de l'interés per algun tema concret, del temps disponible, de les dimensions del grup, del nivell formatiu, etc., i s'entrega el material que millor s'adequa a l'activitat que es realitzarà L'assistència a esta reunió és convenient, encara que el professor o persona responsable haja visitat l'espai natural en ocasions anteriors, ja que aquest és un programa obert i pot haver-se incrementat o revisat l'oferta d'activitats i els materials per a l'educació ambiental. La reunió tindrà lloc al centre de visitants o a les dependències que s'establisquen en la conversació prèvia telefònica.

d) Els serveis que presta el programa són gratuï ts, encara que cada centre escolar correrà amb les despeses derivades del transport i de les activitats annexes de gestió privada (passeig amb barques, etc.).

e) Les activitats estan dissenyades perquè resulten amenes i divertides. No obstant això, cal advertir els alumnes de la necessitat de no arrancar plantes o parts d'elles, de no tirar brutícies i de fer el menor soroll possible durant la visita per a poder gaudir de l'observació de les distintes espècies d'animals que viuen als parcs.

f) Si per qualsevol motiu s'ha de suspendre o ajornar la visita prèviament concertada amb un centre de visitants, s'haurà de comunicar tan prompte com siga possible.

g) Es prega als responsables dels grups que advertisquen els escolars sobre el tipus de visita que realitzaran i sobre la necessitat de mantenir l'ordre. La normativa i la regulació d'usos de l'espai natural protegit, s'hauran de respectar escrupolosament. En aquest sentit, recordem als professors que són els responsables del comportament dels alumnes.

h) Sense detriment de les responsabilitats de l'empresa que realitza el servei, com també dels monitors i ajudants, tots els grups escolars o d'altres col· lectius que participen en les activitats que ofereix el programa, hauran de posseir l'assegurança d'accidents i de **responsabilitat civil**. Així mateix, la persona responsable del grup haurà de portar la relació completa dels assistents i l'autorització paterna si són menors d'edat.

i) Amb l'objecte d'avaluar els resultats de les activitats i l'adequació del servei a les expectatives dels participants, els preguem que emplenen l'enquesta que el personal els facilitaràdesprés de realitzar la visita.

Recomanacions

Abans d'efectuar la visita, és convenient que s'informe els alumnes o participants de les següents recomanacions:

a) És importantíssim preparar els alumnes abans de la visita sobre el tipus d'activitat que realitzaran i sobre el lloc que veuran, a fi de despertar l'interés dels participants i d'obtenir els millors resultats.

b) En la major part dels espais naturals protegits es disposa de quaderns de camp que es faciliten al professor responsable durant la reunió prèvia. No obstant això, es recomana que els quaderns de camp es realitzen a l'escola després de la visita. L'experiència demostra que si es realitza durant l'activitat, els alumnes dirigeixen tota l'atenció a les qüestions del quadern i no aprofiten totes les possibilitats de la visita. Una altra qüestió són les fitxes elaborades expressament per a treballar determinats temes durant la visita, que s'inclouen en algunes activitats (identificació d'aus, etc.).

c) Per a un millor servei, cal respectar la recomanació que estableix cada espai natural protegit quant al nombre de persones per grup.

d) S'aconsella que els escolars porten un equip adequat per a la visita. Estos aspectes es tractaran en la reunió prèvia, on el monitor indicarà l'equip més adequat per a la visita que s'efectuarà Això no obstant, amb caràcter general es recomana el següent:

- roba còmoda i adequada a l'estació
- gorra
- calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells, si és possible)
- protector solar
- repel· lent d'insectes en les visites a zones humides
- cantimplora plena d'aigua. A alguns espais protegits no es disposa de fonts d'aigua potable
- se suggereix, si l'alumne en té de particulars, portar prismàtics per a major comoditat en l'observació d'aus. Els centres de visitants disposen d'alguns exemplars, però el nombre no és suficient per atendre la demanda de tots els visitants
- se suggereix, si l'alumne en té de particular, portar càmera de fotos
- <u>No han de portar</u>:
    - telèfon mòbil
    - casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*)…
    - *Nintendo*, consola…
    - mistera, etc.

parcs naturals de la comunitat valenciana

Espais naturals protegits de la CV

parcs naturals de la comunitat valenciana

Butlleta d'inscripció / Boletín de inscripción

Dades del grup / Datos del grupo			
Nom del centre escolar / Nombre del centro escolar:			
Adreça / Dirección:		**C.P.**	
Correu electrònic / Correo electrónico:			
Localitat / Localidad:			
Telèfons / Teléfonos		**Mòbil** / Móvil:	
Responsable del grup / Responsable del grupo:			
Professorat que assistirà a la reunió / Profesorado que asistirá a la reunión:			

Característiques del grup / Características del grupo	
Dia de visita / Día de visita:	
Hora prevista d'arribada / Hora prevista de llegada:	
Nombre d'alumnes / Nº de alumnos:	
Nivell / Nivel:	
Observacions / Observaciones	

Objecte de la visita / Objeto de la visita

La signatura de la butlleta suposa l'acceptació de les següents normes / La firma de este boletín supone la aceptación de las siguientes normas

1. **Les condicions de la visita establides en aquesta reunió prèvia no podran modificar-se si no es comunica a l'Equip d'Educació Ambiental del Parc Natural amb una antelació mínima de 15 dies**. / Las condiciones de la visita establecidas en esta reunión previa no podrán modificarse a menos que se comunique al Equipo de Educación Ambiental del Parque Natural con una antelación mínima de 15 días.
2. **El professorat serà el responsable de la correcta utilització dels equipaments i instal· lacions (mobiliari interior i exterior, zones ajardinades, delimitacions especials, etc.), del Parc Natural.** / El profesorado será el responsable de la correcta utilización de los equipamientos e instalaciones (mobiliario interior y exterior, zonas ajardinadas, delimitaciones especiales, etc.), del Parque Natural.
3. **El professorat serà el responsable que el grup deixe l'àrea utilitzada neta de residus i de la correcta utilització de les papereres i contenidors. /** El profesorado será el responsable de que el grupo deje el área utilizada limpia de residuos y de la correcta utilización de las papeleras y contenedores.
4. **El professorat serà el responsable del comportament de l'alumnat durant el desenvolupament de l'activitat**. / El profesorado será el responsable del comportamiento del alumnado durante el desarrollo de la actividad.
5. **Amb condicions meteorològiques adverses l'Equip d'Educació Ambiental del Parc Natural es reserva el dret de canviar la programació establida en aquesta reunió prèvia o, fins i tot anul· lar la visita en casos extrems.** / En condiciones meteorológicas adversas el Equipo de Educación Ambiental del Parque Natural se reserva el derecho a cambiar la programación establecida en esta reunión previa o, incluso anular la visita en casos extremos.
6. **La responsabilitat civil corresponent a la visita i, si és procedent, l'assegurança d'accidents, correran a càrrec del grup.** / La responsabilidad civil correspondiente a la visita y, en su caso, el seguro de accidentes, correrán a cargo del grupo.

Data / fecha:

La persona sol· licitant / El solicitante

parcs naturals de la comunitat valenciana

Dossier d'activitats per a escolars

Octubre de 2003

Parc Natural de la Serra d'Irta

Telèfons: 679 19 63 98

Personal: 2 monitores

Centre de visitants: actualment el parc no disposa de centre de visitants.

Correu electrònic: serra_irta@hotmail.com

Horari d'atenció a visites:

Tardor/hivern:	de 9'00 a 14'00 hores i de 15'00 a 17'00 hores
Primavera/estiu:	de 9'00 a 14'00 hores i de 15'00 a 18'00 hores
Caps de setmana:	no hi ha servei

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:

- Roba còmoda.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar i gorra per a la primavera i l'estiu.
- Es recomana impermeable i alguna peça d'abric per a la tardor i l'hivern.
- Cantimplora
- Esmorzar
- No han de portar:
    - Telèfon mòbil
    - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
    - *Nintendo*, consola, …
    - Encenedor, etc.

Informació d'interés:

- El parc no disposa de lavabos públics. Es recomana avisar d'açò als alumnes per tal què arriben preparats.
- La durada dels itineraris és orientativa, i inclou tant el temps emprat en recórrer l'itinerari com també el necessari per a les parades efectuades per a les explicacions del monitor.

Material necessari:

- Per a totes les activitats, el quadern de camp proporcionat al responsable del grup d'escolars en la reunió prèvia.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Activitat 1: "Coneixer les gavines"

Nivell formatiu: 1r de primària 6-7 anys
Durada: 3 o 4 h.
Nombre d'alumnes: 25 alumnes
Objectius conceptuals: capacitar els alumnes per a:

- Reconéixer els sers vius del medi pròxim. Localització i característiques.
- Diferenciar aus i les seues característiques. Creixement i canvis
- Conéixer la monografia d'un animal comú: la gavina.
- La gavina. L'hivern. Elements i factors meteorològics. Diferències amb l'estiu.
- La gavina. Problemes ecològics.

Objectius procedimentals:

- Identificar els animals més comuns de la zona: la gavina.
- Observació i registro d'informació sobre sers vius de l'entorn.
- Establir relacions entre algunes característiques de les aus i el lloc en què viuen.
- Classificació d'aus segons diversos criteris. Observació de dibuixos i fotografies..

Objectius actitudinals:

- Generar una actitud respectuosa cap als animals.
- Curiositat per conéixer el món de la gavina.
- Desenrotllar actituds favorables cap a l'observació de l'entorn.
- Respecte per la naturalesa i interés per conservar-la.

Descripció: dónes del centre escolar acudirem en vehicle fins a la platja del Migjorn situada en la població de Peníscola o fins a la platja de Les Fonts en la població d'Alcocebre, llocs des dels que podrem observar les gavines.

Persones amb mobilitat reduïda: si.

Activitat 2: "Som iguals som diferents"

Nivell formatiu: 2n de primària 7-8 anys
Durada: 3 o 4 h.
Nombre d'alumnes: 25 alumnes
Objectius conceptuals: capacitar als alumnes per a

- Reconéixer les plantes del medi pròxim i les seues característiques.
- Diferenciar parts d'una planta. Arrel, tija i fulles.
- Conéixer algunes flors i fruits de les plantes silvestres.
- Comprendre el concepte de biodiversitat.

Objectius procedimentals:

Observació i registre de plantes a través de dibuixos
Establir relacions entre les plantes i la fauna que habiten el mateix lloc.
Elaboració d'una carta o escrit formal.

Objectius actitudinals:

- Generar una actitud respectuosa cap als animals. Generar una actitud respectuosa cap a les plantes.

- Desenrotllar actituds favorables cap a l'observació de l'entorn.
- Respecte per la naturalesa i interés per conservar-la.
- Sensibilitat cap a la conservació del paisatge pròxim.

Descripció: dons del centre escolar anirem en vehicle fins al Far de la població d'Alcossebre dónes d'ací començarem un xicotet recorregut per una senda que discorre paral· lela a la costa

Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 3: "El Paisatge en la costa"

Nivell formatiu: 3r primària 8-9 anys
Duració: 3 o 4 h.
Nombre d'alumnes: 25 alumnes
Objectius conceptuals: capacitar als alumnes per a

- Reconéixer les plantes del medi pròxim i les seues característiques.
- Diferenciar parts d'una planta. Arrel, tija i fulles. Reconéixer els elements biòtics (vegetació i fauna) i abiòtics (minerals, aigua i climatologia).
- Diferenciar algunes de les formes del relleu de les costes: platges, penya-segats, ...
- Conéixer els noms del vent/s més predominants en la costa.
- Reconéixer els canvis naturals i artificials en el paisatge coster.

Objectius procedimentals:

- Observar, analitzar i descriure fotografies de diversos paisatges costers (naturals i artificials).
- Classificar les diferents característiques del paisatge coster.

Objectius actitudinals:

- Fomentar el respecte i la protecció de l'entorn natural.
- Interés per conéixer els elements que formen el paisatge natural i identificar els més característics.
- Sensibilitat cap a la conservació del paisatge pròxim.

Descripció: : dons del centre escolar anirem en vehicle fins al Far de la població d'Alcossebre dónes d'ací començarem un xicotet recorregut per una senda que discorre paral· lela a la costa

Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 4: "Dos ecosistemas: costa i barranco"

Nivell formatiu: 4t primària 9-10 anys
Duració: 3 o 4 h.
Nombre d'alumnes: 25 alumnes
Objectius conceptuals: capacitar als alumnes per a

- Saber què és un ecosistema.
- Conéixer els components d'un ecosistema.
- Identificar les relacions entre els sers vius d'un ecosistema de barranc i un de costa.

Objectius procedimentals:

- Identificar els diferents sers vius que poden formar un ecosistema concret.
- Reconéixer les cadenes alimentàries de l'un i l'altre ecosistema
- Distingir les zones de barranc i de costa i els sers vius que habiten en cada zona.

Objectius actitudinals:

- Fomentar el respecte i la protecció de l'entorn natural.
- Apreciar el valor de qualsevol ecosistema.
- Sensibilitat cap a la conservació del paisatge pròxim..

Descripció: des del centre escolar acudirem en vehicle fins a un bloc d'edificis situats dins del parc que s' anomena Prestige i ja des d'allí començarem a caminar fins una cala que coincidix amb la desembocadura del barranc que investigarem.

Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 5: "Antincs oficis de la zona"

Nivell formatiu: 5t primària 10-11 anys
Duració: 3 o 4 h.
Nombre d'alumnes: 25 alumnes
Objectius conceptuals: capacitar als alumnes per a

- Conéixer els processos del carboneo, l'extracció de calç, l'elaboració del clim i els cultius de secà
- Relacionar el medi, les activitats econòmiques i la població.

Objectius procedimentals:

- Indagació i recerca d'informació sobre els usos dels recursos naturals de la zona.
- Observar fotografies.
- Elaborar mapes conceptuals

Objectius actitudinals:

- Fomentar el respecte i la protecció de l'entorn natural.
- Ser conscients de l'escassetat de recursos naturals i el seu període de recuperació.
- Sensibilitat cap a la conservació del paisatge pròxim.
- Valoració de la dignitat dels treballs que exercien els nostres avantpassats.

Descripció: des del centre escolar acudirem en vehicle fins a la població de Sta. Magdalena de Polpís, lloc de què partix la senda que puja fins al castell de la població i que seràel recorregut pel qual durem a terme la nostra investigació.

Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 6: "L'Edat mitjana: castell de xivert"

Nivell formatiu: 6t primària 11-12 anys
Duració: 3 o 4 h.
Nombre d'alumnes: 25 alumnes
Objectius conceptuals: capacitar als alumnes per a

- Comprendre la vida en el castell, segons la seua estada en l'Albahacar, l'Alcassaba o l'Aljama.
- Vida cultural i religiosa de la població àrab
- Analitzar, segons les restes del castell, la vida dels templers

Objectius procedimentals:

- Arreplegar i classificar la informació sobre les formes de vida del passat.
- Llegir i interpretar textos històrics
- Observar fotografies i plans.
- Comparar costums d'una cultura amb una altra.

Objectius actitudinals:

- Fomentar el respecte i la convivència amb persones d'altres cultures.
- Concebre la història com un conjunt de successos que contribuï xen a explicar el present.
- Conscienciar dels errors històrics d'intolerància i marginació comesos cap a col· lectius com els moros, jueus, etc.

Descripció: des del centre escolar acudirem en vehicle fins a la població d'Alcalà de Xivert i des d'ací començarem el recorregut per l'antigüa senda dels Templers que ens conduiràfins al Castillo de Xivert.

Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 7: "Coneixent l'ecosistema dunar"

Nivell formatiu: . Primer ESO. 12-13 anys.
Duració: 3 o 4 h.
Nombre d'alumnes: 25 alumnes
Objectius conceptuals: capacitar als alumnes per a

- Conéixer un dels ecosistemes litorals: l'ecosistema dunar.
- Comprendre les adaptacions dels sers vius a l'ecosistema dunar
- Comprendre els processos de formació i la funció d'una duna.
- Reconéixer algunes problemàtiques derivades de la intervenció humana sobre l'ecosistema coster.

Objectius procedimentals:

- Identificar i observar la vegetació pròpia de l'ecosistema dunar.
- Investigar sobre els impactes i conseqüències de la desaparició de les dunes en l'ecosistema coster.

Objectius actitudinals:

- Despertar l'interés i la curiositat per conéixer l'ecosistema dunar.
- Fomentar les actituds de respecte cap a l'ecosistema coster.
- Generar sensibilitat i consciència cap a la repercussions de les accions humanes sobre l'ecosistema coster.

Descripció: des del centre escolar acudirem en vehicle fins a la població de Peníscola i des d'allí seguint les indicacions del parc natural de la Sierra d'Irta arribarem fins al desviació de Torre Badum. Caminant per esta pista arribarem en una mitja hora a la Platja del Pebret on es troba la duna que investigarem.
Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 8: "Coneixent l'ecosistema d'un barranc"

Nivell formatiu: . Segon ESO. 13-14 anys.
Duració: 3 o 4 h.
Nombre d'alumnes: 25 alumnes
Objectius conceptuals: capacitar als alumnes per a

- Saber que és un ecosistema.
- Conéixer els components d'un ecosistema i les seues funcions ecològiques.
- Identificar les relacions entre els sers vius presentes en un ecosistema de barranc.

Objectius procedimentals:

- Observar i identificar els sers vius en un ecosistema de barranc.
- Reconéixer les xàrcies tròfiques presentes en un ecosistema
- Reflexionar sobre la importància d'un barranc per als sers vius allí presentes

Objectius actitudinals:

- Valorar la importància d'un ecosistema de barranc.
- Apreciar el valor de qualsevol ecosistema
- Fomentar una actitud crítica cap a l'acció humana.

Descripció: des del centre escolar escolar acudirem en vehicle fins a Alcossebre i després fins a un bloc d'edificis situats dins del parc anomenat Prestige i ja des d'allí començarem a caminar fins una cala que coincidix amb la desembocadura del barranc que investigarem.

Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 9: "Modificacions en el paisatge"

Nivell formatiu: Tercer ESO. 14-15 anys.
Duració: 3 o 4 h.
Nombre d'alumnes: 25 alumnes
Objectius conceptuals: capacitar als alumnes per a

- Entendre el concepte de paisatge
- Diferenciar els elements físics i biòtics que conformen un paisatge.
- Apreciar l'organització del territori: paisatge rural i urbà
- Identificar els assentaments humans i xàrcies de comunicació. Adaptació i modificació del paisatge pel ser humà

Objectius procedimentals:

- Confeccionar un croquis a partir de l'observació directa del paisatge
- Elaborar i interpretar els plans i mapes senzills, utilitzant signes convencionals i nocions bàsiques d'escala.

Objectius actitudinals:

- Generar sensibilitat i respecte per la conservació del paisatge
- Potenciar l'interés i la curiositat per identificar i conéixer els elements naturals i artificials presentes en el paisatge.

- Despertar la sensibilitat i consciència cap a les repercussions de les accions humanes sobre el paisatge.

Descripció: des del centre escolar escolar acudirem en vehicle fins a l'Ermita de Sta. LLucía situada en la població d'Alcossebre i des d'ací realitzarem un curt recorregut que ens permetràcomparar un paisatge antropizado amb un paisatge natural.

Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 10: "Aprofitament dels recursos"

Nivell formatiu: Quart ESO. 15-16 anys.
Duració: 3 o 4 h.
Nombre d'alumnes: 25 alumnes
Objectius conceptuals: capacitar als alumnes per a

- Conéixer quins eren els aprofitaments de recursos que es desenvolupaven en la Serra d'Irta
- Familiaritzar els alumnes amb les antigues activitats econòmiques i la seua evolució a través del temps.

Objectius procedimentals:

- Indagar i buscar informació sobre l'ús/s dels recursos de la Serra d'Irta
- Investigar i analitzar les causes de l'abandó d'estes activitats.
- Identificar i estudiar les possibles conseqüències ambientals d'estes activitats.

Objectius actitudinals:

- Conscienciar sobre l'escassetat de recursos naturals i el seu període de recuperació
- Sensibilitzar cap a la conservació del paisatge pròxim.

Descripció: des del centre escolar escolar acudirem en vehicle fins a la població de Peníscola i des d'allí i seguint les indicacions del Parc Natural de la Serra d´Irta arribarem fins a la urbanització de Ft. Nova des d'on començarem a caminar.

Persones amb mobilitat reduïda: no.

Parc Natural del Prat de Cabanes-Torreblanca

Telèfons: 679.19.63.27

Personal: 1 monitor i 1 ajudant de monitor.

Centre de visitants: el centre de visitants és una instal·lació prefabricada situada al terme municipal de Cabanes al costat de l'Institut d'Aqüicultura de Torre de la Sal.

Horari d'atenció a visites:

Tardor/hivern:	de 9'00 a 14'00 hores i de 15'00 a 17'00 hores
Primavera/estiu:	de 9'00 a 14'00 hores i de 15'00 a 18'00 hores
Caps de setmana:	no hi ha servei

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:

- Roba còmoda de colors poc cridaners.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar i gorra per a la primavera i l'estiu.
- Cantimplora
- Es recomana portar repel·lent d'insectes en les visites de primavera, estiu i tardor.
- Esmorzar i dinar
- A més, es recomana: prismàtics i càmera de fotos.
- No han de portar:
    - Telèfon mòbil
    - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
    - *Nintendo*, consola, …
    - Mistera, etc.

Informació d'interés:

- La durada dels itineraris és orientativa, i inclou tant el temps emprat a recórrer l'itinerari com també el necessari per a les parades efectuades per a les explicacions del monitor.
- Els itineraris guiats s'exclouen de l'oferta educativa durant els dies hàbils d'activitat cinegètica en l'època de caça i durant l'època en què pasturen ramats de bous al Prat. Cal consultar aquestes circumstàncies amb l'equip de monitors.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Activitat 1: "Itinerari des de Torrenostra"

Nivell formatiu: Primària i ESO.
Durada: de 10:00 a 14:00 hores
Nombre d'alumnes: indeterminat, s'estableix en la reunió prèvia.
Objectius conceptuals: Els potencials objectius de coneixement poden agrupar-se en un xicotet nucli de conceptes fonamentals:

- Espai;

- Temps;
- Recursos de matèries primeres;
- Recursos energètics;
- Sers vius;
- Ecosistemes;
- Producció-consum;
- Condicionament.

Descripció: El programa habitual, que es pot modificar en funció del que s'acorde en la reunió prèvia, és el següent:

- 10:00 hores. Trobada en el punt de reunió (gasolinera de la Ribera de Cabanes, situada en la CN 340 a uns 5 quilòmetres d'Orpesa en direcció a Tarragona). Des d'aquest punt ens dirigirem amb l'autobús a Torrenostra on comença l'itinerari.

- 10:15 hores. Arribada a Torrenostra on deixem l'autobús i comencem l'itinerari a peu pel Parc Natural. Recorrerem una tirada de la zona costera del Prat, des de Torrenostra fins a la "Gola del Trenc", comentant la problemàtica dels espais naturals, la història dels nostres zones humides, observant la platja natural i la platja artificial de la zona, la vegetació de saladar,....

- 11:00 hores. Esmorzar al paratge conegut com "la Gola del Trenc".

- 11:30 hores. Continuem l'itinerari pel camí paral· lel a la "Sequia Mare o del Colze" que travessa el Prat des de la costa fins al seu límit a l'interior, amb posterioritat seguirem el camí de "les Parretes" fins a la seua intersecció amb el camí de la torba. Durant aquest tram podrem tractar del règim hidrològic de la zona humida, de diferents comunitats i espècies de flora i fauna, dels usos i aprofitaments passats i presents del Prat,....

- 12:30 hores. Continuarem l'itinerari pel camí de la torba per a arribar a les llacunes resultants de l'extracció de la torba, i després seguirem pel camí de "les Parretes " fins a arribar a Torrenostra. Durant aquest tram podem tractar sobre la successió geològica del Prat, la problemàtica de l'extracció de la torba, de diferents comunitats i espècies de flora i fauna, ...

- 14:00 hores. Arribada a Torrenostra i fi de la visita.

Material necessari: S'acordarà durant la reunió prèvia atenent a les distintes activitats que es programen durant l'itinerari. Si és procedent pot ser: llibreta, material d'escriptura, material de dibuix,.... El parc disposa dels següents quaderns de camp que es poden utilitzar durant la visita en funció del que s'acorde en la reunió prèvia:

Primer Cicle d'Educació Primària:

- Comportament (disponible en valencià i en castellà)
- Sortida pràctica (disponible en valencià i en castellà)

Segon Cicle d'Educació Primària:

- Conèixer les aus (disponible en valencià i en castellà)
- Conèixer les tortugues (disponible en valencià)

Tercer cicle d'Educació Primària:

- Conèixer la fauna (disponible en valencià i en castellà)
- Conèixer la vegetació (disponible en valencià i en castellà)

Ensenyament Secundari Obligatori:

- Salvem al samaruc (disponible en valencià i en castellà)
- Les zones humides (disponible en castellà)
- La formació del Prat (disponible en castellà)

Lloc de l'activitat: zona del parc Natural pròxima a Torrenostra.
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no està adequat.

Activitat 2: "Itinerari des de Torre de la Sal"

Nivell formatiu: Primària i ESO
Durada: de 10,00 a 14,00 hores.
Nombre d'alumnes: indeterminat, s'estableix en la reunió prèvia.
Objectius conceptuals: Ídem que en l'activitat 1.
Descripció: El programa habitual, que es pot modificar en funció del que s'acorde en la reunió prèvia, és el següent:

- 10:00 hores. 10,00 hores. Trobada en el punt de reunió (gasolinera de la Ribera de Cabanes, situada en la CN 340 a uns 5 quilòmetres d'Orpesa en direcció a Tarragona). Des d'aquest punt ens dirigirem amb l'autobús a Torre de la Sal on comença l'itinerari.

- 10:15 hores. Arribada a Torre de la Sal on deixem l'autobús i comencem l'itinerari a peu pel parc Natural. Recorrerem una tirada de la zona costera del Prat, des de Torre de la Sal fins a les ruï nes del quarter de carrabiners, comentant la problemàtica dels espais naturals, la història dels nostres zones humides, observant les dunes fòssils, la platja natural de la zona, la vegetació aquàtica, la vegetació del cordó litoral,....

- 11:30 hores. Esmorzar al paratge conegut com les ruï nes del quarter de carrabiners.

- 12:00 hores. Continuem l'itinerari pel camí que travessa el Prat des de la costa fins al seu límit a l'interior, amb posterioritat seguirem el camí del "Pont Roig" fins Torre de la Sal. Durant aquest tram podrem tractar del règim hidrològic de la zona humida, de diferents comunitats i espècies de flora i fauna, dels usos i aprofitaments passats i presents del Prat,....

- 14:00 hores. Arribada a Torre de la Sal i fi de la visita.

Material necessari: ídem que en l'activitat 1.
Lloc de l'activitat: zona del parc Natural pròxima a Torre de la Sal.
Persones amb discapacitats: l'itinerari no està adequat.

Paratge Natural del Desert de les Palmes

Teléfono: 96 476 07 27 / 679.19.63.74

Personal: 2 monitores, 1 ayudante de monitor y 1 informador.

Centro de visitantes: El Centro de visitantes está emplazado en la finca de La Bartola, en el término municipal de Benicàssim.
Dirección: La Bartola.
Ctra. Magdalena al Desert, Km 8
12560 – BENICÀSSIM

Horario de atención a visitas:

Otoño – Invierno:	De 9'00 a 14'30 horas y de 15'30 a 18'00 horas.
Primavera – Verano:	De 9'00 a 14'30 horas y de 16'30 a 19'00 horas.
Fines de semana:	De 9'00 a 15'00 horas.

Equipo adecuado para visitar el Paraje Natural:

- Ropa cómoda, impermeable, gorra y alguna prenda de abrigo.
- Calzado apropiado: botas de montaña o zapatillas de deporte (con suela gruesa y que sujete bien los tobillos si es posible).
- Protector solar.
- Cantimplora.
- Almuerzo y comida.
- Además, se recomienda: prismáticos y cámara de fotos.
- No se debe llevar:
  - Teléfono móvil.
  - Walkman, Discman,...
  - Nintendo,...
  - Mechero, etc.

Información de interés:

- El equipo de educación ambiental tiene elaborado una serie de unidades didácticas para cada, ruta adaptadas para cada uno de los ciclos educativos, teniendo en cuenta los objetivos generales del DIPEA.
- La duración de los itinerarios es orientativa, e incluye tanto el tiempo empleado en recorrer el itinerario así como el necesario para las paradas efectuadas por las explicaciones del monitor.

Actividades que se ofrecen a los centros educativos:

Actividad 1: Centro de Visitantes La Bartola

Nivel formativo: infantil, primaria, ESO y bachiller.
Duración: se establece en la reunión previa.
Número de alumnos: se establece en la reunión previa .

Descripción: Visita a la nueva exposición, con tres salas que nos muestran la fauna, flora y geología del paraje natural. Visita al cercado de las tortugas.
Material necesario: libreta y lápiz para anotar.
Personas con movilidad reducida: sí que se puede realizar.

Actividad 2: Itinerario de la Porteria Vella

Nivel formativo: infantil, primaria, ESO y bachiller.
Duración: se establece en la reunión previa.
Número de alumnos: se establece en la reunión previa.
Descripción: Itinerario por senda, comienza en La Bartola y nos lleva hasta una pequeña fortificación. Durante el trayecto se pueden tratar los siguientes temas: geología, orientación, adaptaciones de las plantas al medio, impactos, etc.
Material necesario: libreta y lápiz para anotar.
Personas con movilidad reducida: no.

Actividad 3: Itinerario de Les Santes

Nivel formativo: segundo y tercer ciclo de primaria, ESO y bachiller.
Duración: se establece en la reunión previa.
Número de alumnos: se establece en la reunión previa.
Descripción: Itinerario circular por senda, empieza y acaba en el Camino de La Fusta (Oropesa – Cabanes) y recorre el Barranco de Les Santes. Se intenta desarrollar la capacidad del alumnado para que comprendan las relaciones existentes entre los animales, plantas y rocas de este hábitat. Se da a conocer las diferentes especies vegetales y animales que viven en este ecosistema.
Material necesario: libreta y lápiz para anotar.
Personas con movilidad reducida: no.

Actividad 4: Itinerario del Castillo de Montornés

Nivel formativo: segundo y tercer ciclo de primaria, ESO y bachiller.
Duración: se establece en la reunión previa.
Número de alumnos: se establece en la reunión previa.
Descripción: Itinerario que empieza en La Bartola, pasa por la "Porteria Vella", nos lleva hasta el Castillo de Montornés, de origen musulmán y acaba en La Bartola. Durante el trayecto se pueden tratar los siguientes temas: geología, flora, fauna, historia, etc.
Material necesario: libreta y lápiz para anotar.
Personas con movilidad reducida: no.

Actividad 5: Faldas de las agujas de Santa Agueda

Nivel formativo: Primaria e infantil.
Duración: se establece en la reunión previa.
Número de alumnos: se establece en la reunión previa.

Descripción: El itinerario comienza en la entrada del Barranco de Miravet, y sigue hasta la Font Tallà para alcanzar el soto de la Carbonera. Es aquí donde se lleva a cabo la explicación del alcornoque.
Material necesario: cuaderno, lápiz y bolsita para recogidas de muestras.
Personas con movilidad reducida: no.

Actividad 6 : Itinerario del Coll de la Mola

Nivel formativo: Segundo y tercer ciclo de primaria, ESO y bachiller.
Duración: se establece en la reunión previa.
Número de alumnos: se establece en la reunión previa.
Descripción: Itinerario que comienza en La Bartola y seguimos una senda hasta el Coll de la Mola llegando a un pinar donde podemos ver los dos tipos de pinos del paraje, quiénes se alimentan de él, qué tipo de vegetación les rodea, etc.
Material necesario: libreta y lápiz para anotar.
Personas con movilidad reducida: no.

Actividad 7 : Itinerario del Pico del Bartolo.

Nivel formativo: Tercer ciclo de primaria, ESO y bachiller.
Duración: se establece en la reunión previa.
Número de alumnos: se establece en la reunión previa.
Descripción: Es un itinerario circular que empieza en el Centro de Información. Transcurre a lo largo de una senda y una pista para llegar a la carretera asfaltada que nos lleva a la cima. Durante el trayecto se realizan actividades de interpretación al paisaje.
Material necesario: libreta y lápiz para anotar.
Personas con movilidad reducida: no.

Actividad 8 : Itinerario del Castillo de Miravet.

Nivel formativo: Primaria, ESO y bachiller.
Duración: se establece en la reunión previa.
Número de alumnos: se establece en la reunión previa.
Descripción: El itinerario comienza en la Font del Perelló, desde donde parte una pista que nos conduce al castillo de Miravet. Una vez allí se puede ir a la Font de Miravet por una senda, o volver por el mismo camino a la Font del Perelló.
Material necesario: cuaderno y lápiz.
Personas con movilidad reducida: no.

Reserva Natural de les Illes Columbretes

Telèfons: 96 428 29 68 / 96 428 51 61 / 679.19.63.10

Fax: 96 428 51 61

Personal: 1 monitor i 1 ajudant de monitor. De l'1 de juny al 31 d'agost hi ha un monitor de reforç.

Centre de visitants: el centre de visitants estàemplaçat al Planetari de Castelló.

Adreça: Passeig Marítim, 1 12.100 - GRAU DE CASTELLÓ.

Correu electrònic: parque.columbretes@cma.m400.gva.es

També hi ha un centre de visitants emplaçat a les illes. Els mesos d'estiu hi ha un monitor que atén les visites. La resta de l'any el centre es pot visitar acompanyat per la guarderia de la reserva.

Existeix també la possibilitat d'efectuar visites organitzades a les illes. No obstant, cal tenir present el següent:

- El servei dels monitors és gratuï t.
- El desplaçament a les illes el contracta directament el grup interessat amb les empreses privades que ofereixen aquest tipus de transport.
- La normativa de la Reserva Natural estableix la quota del nombre de persones que poden accedir a les illes en cada estació.

Horari d'atenció a visites: funciona amb l'horari del Planetari, el dilluns tanca. De l'1 de juny al 31 d'agost el servei de monitors es desplaça a les illes, i es reforça l'equip amb un monitor de reforç al centre de visitants emplaçat al Planetari.

- Tardor/hivern/primavera:
  - Dimarts a divendres: de 9'00 a 14'00 hores i de 16'30 a 19'30 hores
  - Dissabtes: d'11'00 a 14'00 hores i de 16'30 a 19'30 hores
  - Diumenges i festius: d'11'00 a 14'00 hores
- Estiu:
  - Dimarts a divendres: de 10'00 a 13'30 hores i de 16'30 a 20'30 hores
  - Dissabtes: de 10'00 a 13'30 hores i de 16'30 a 19'30 hores
  - Diumenges i festius: d'11'00 a 14'00 hores

Equip adequat per a realitzar les activitats: si la visita inclou activitats que es realitzen fora del centre de visitants del Planetari, es recomana el següent:

- Roba còmoda i adequada a l'estació.
- Gorra.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar.

- A més, es recomana: prismàtics i càmera de fotos

- No han de portar:
  - Telèfon mòbil
  - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
  - *Nintendo*, consola, …
  - Mistera, etc.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Activitat 1: "Columbretes: modeladas por el fuego"

Nivell formatiu: 1r cicle d' ESO.
Durada: 30 minuts aproximadament.
Nombre d'alumnes: indeterminat, s'estableix en la reunió prèvia.
Objectius conceptuals:
- Conéixer la Reserva Natural de les Illes Columbretes.

Descripció: l'activitat consisteix en la projecció d'un vídeo al voltant de les Illes Columbretes, introduï t amb una xerrada per part de l'educador/a del Centre de Visitants. Especialment dirigida per a grups nombrosos.
Material necessari: llibreta i llapis per a prendre notes.
Lloc de l'activitat: Saló d'Actes del Planetari de Castelló o al mateix centre educatiu.
Persones amb mobilitat reduïda: sí que poden realitzar l'activitat.

Activitat 2: "Illes Columbretes. Col· lecció Espais Naturals"

Nivell formatiu: 2n cicle d' ESO.
Durada: 1 h 30 minuts.
Nombre d'alumnes: grup classe.
Objectius conceptuals:
- Conéixer l'entorn natural de les Illes Columbretes.
- Assabentar-se'n de l'origen de l'Arxipèlag.
- Conéixer algunes espècies representatives de la flora i fauna pròpies de les Illes.
- Conéixer la història humana de les Illes.
- Conéixer les tasques que actualment es realitzen en la Reserva Natural de les Illes Columbretes de cara a la protecció i conservació.

Descripció: l'activitat consisteix en una xerrada al voltant dels espais naturals protegits (valors naturals, el per què de la seua protecció, objectius de conservació, etc.), prenent com a exemple la Reserva Natural de les Illes Columbretes, la projecció d'un vídeo sobre les Illes i, finalment, una discussió sobre el tema tractat.
Material necessari: llibreta i llapis per a prendre notes.
Lloc de l'activitat: Saló d'Actes del Planetari de Castelló o al mateix centre educatiu.
Persones amb mobilitat reduïda: sí que poden realitzar l'activitat.

Activitat 3: "Audiovisual: les Illes Columbretes"

Nivell formatiu: Cicle superior d'Educació Primària i 1r cicle d' ESO.
Durada: 1 h.
Nombre d'alumnes: grup classe.
Objectius conceptuals:
- Conéixer l'entorn natural de les Illes Columbretes.
- Assabentar-se'n de l'origen de l'Arxipèlag.
- Conéixer algunes espècies representatives de la flora i la fauna pròpies de les Illes.
- Conéixer la història humana de les Illes.
- Adonar-se'n del que significa la creació d'espais protegits.
- Conéixer les tasques que actualment es realitzen a la Reserva Natural de les Illes Columbretes de cara a la protecció i conservació.

Descripció: l'activitat consisteix en una xerrada al voltant dels espais naturals protegits (valors naturals, el per què de la seua protecció, objectius de conservació, etc.), prenent com a exemple la Reserva Natural de les Illes Columbretes, la projecció d'un audiovisual sobre les Illes i, finalment, una discussió sobre el tema tractat. L'audiovisual permet treballar exhaustivament els aspectes relatius a l'origen, el medi natural, el medi humà i les tasques de gestió de la Reserva Natural.
Material necessari: llibreta i llapis per anotar.
Lloc de l'activitat: Saló d'Actes del Planetari de Castelló o al mateix centre educatiu.
Persones amb mobilitat reduïda: sí que poden realitzar l'activitat.

Activitat 4: "El món de la gavina"

Nivell formatiu: Cicle superior d'Educació Primària i 1r cicle d' ESO.
Durada: 2 h 30 minuts
Nombre d'alumnes: grup classe.
Objectius conceptuals:
- Conéixer les gavines: diferenciar-les d'altres aus i distingir diferents espècies de gavines.
- Conéixer el règim alimentari de les gavines, relacionant-lo amb la seua morfologia i comportament.
- Adonar-se'n de com afecten les activitats humanes a l'entorn de la gavina i extrapolar-lo al medi natural.
- Fomentar actituds crítiques i de presa de decisions per tal d'identificar i avaluar els problemes de l'entorn.

Descripció: aproximació al món de les aus i de manera més precisa sobre les gavines (descripció morfològica, característiques de l'hàbitat on es desenvolupen, costums, diferències entre espècies, etc.). L'activitat consisteix en una xerrada introductòria per part dels monitors i la realització pels escolars d'unes activitats que els permetrà introduir-se en l'aprenentatge del món de les aus: complimentació d'unes fitxes facilitades pels monitors, utilització de claus dicotòmiques i observació directa mitjançant la utilització de prismàtics.

Material necessari: roba còmoda i espardenyes esportives. S'haurà de tenir present l'època de l'any i les condicions meteorològiques. Llapissos de colors. Els prismàtics i les fitxes seran facilitades pel Centre de Visitants.
Lloc de l'activitat: Platja del Pinar del Grau de Castelló. Ocasionalment ens podem desplaçar al llarg de la costa cercant les gavines. També ho podem fer en una excursió a les illes.
Persones amb mobilitat reduïda: sí que poden realitzar l'activitat.

Activitat 5: "Conèixer un port"

Nivell formatiu: Cicle superior d'Educació Primària i 1r cicle d' ESO.
Durada: 3 h.
Nombre d'alumnes: grup classe.
Objectius conceptuals:
- Conèixer les diferents part d'un port pesquer i les seues funcions.
- Conéixer els tipus de pesca més usuals a les costes de Castelló.
- Conéixer les diferents espècies que es pesquen amb cadascun dels arts.
- Diferenciar els arts de pesca selectius dels que no ho son.
- Adonar-se'n de la importància de la creació de reserves marines, tant per a la pesca com per a la conservació de les espècies i els fons marins.
- Reconeixer els accidents geogràfics desde la mar i les actuacions humanes en la costa.

Descripció: es dóna a conéixer un port pesquer, les arts de pesca més utilitzades a la Mediterrània, les espècies més comuns que es capturen amb aquestes arts i la seua influència en el medi marí.
Material necessari: roba còmoda. S'haurà de tenir present l'època de l'any i les condicions meteorològiques. Llapis i llibreta. Les fitxes seran facilitades pel Centre de Visitants.
Lloc de l'activitat: Port del Grau de Castelló.
Persones amb mobilitat reduïda: sí que poden realitzar l'activitat.

Activitat 6: "Introducció a l'observació d'aus marines"

Nivell formatiu: 2n cicle d' ESO.
Durada: 2 h 30 minuts.
Nombre d'alumnes: grup classe.
Objectius conceptuals:
- Conéixer les aus marines més comunes a les nostres costes.
- Conéixer la morfologia i les adaptacions (vida marina i règim alimentari) de les aus marines.
- Familiaritzar-se amb el material necessari per a l'observació d'aus.
- Assabentar-se de l'existència de l'anellament científic d'aus.
- Adonar-se'n de com afecten les activitats humanes a l'entorn de les aus marines i extrapolar-lo al medi natural.
- Fomentar actituds crítiques i de presa de decisions per tal d'identificar i avaluar els problemes de l'entorn.

Descripció: introducció al coneixement de les aus marines de l'entorn del port del Grau de Castelló, les seues adaptacions al medi, hàbitat i comportament.

Material necessari: roba còmoda. S'haurà de tenir present l'època de l'any i les condicions meteorològiques. Llapis i llibreta. Els prismàtics i les fitxes seran facilitades pel Centre de Visitants. Si es disposa de guia d'ocells, s'aconsella dur-la.
Lloc de l'activitat: Platja del Pinar al Grau de Castelló. També es pot realitzar en una excursió a les illes.
Persones amb mobilitat reduïda: sí que poden realitzar l'activitat.

Activitat 7: "Descobrir les Illes Columbretes"

Nivell formatiu: Tots els nivells.
Durada: 30 minuts aproximadament.
Nombre d'alumnes: indeterminat.
Objectius conceptuals:
- Conéixer l'entorn natural de les Illes Columbretes.
- Assabentar-se'n de l'origen de l'Arxipèlag.
- Conéixer algunes espècies representatives de la flora i la fauna pròpies de les Illes.
- Conéixer la història humana de les Illes.
- Adonar-se'n del que significa la creació d'espais protegits.
- Conèixer les tasques que actualment es realitzen en la Reserva Natural de les Illes Columbretes de cara a la seva protecció i conservació.

Descripció: l'activitat consisteix en la projecció de l'exposició al Centre de Visitants, on de manera interactiva i de la mà d'un personatge fictici, un pescador, l'alumne va descobrint els diferents aspectes de les illes: pesca, història humana, història natural i ús públic.
Material necessari: llibreta i llapis per a prendre notes.
Lloc de l'activitat: Sala – exposició del Centre de Visitants de les Illes Columbretes al Planetari de Castelló. Esta activitat pot ser complementària a d'altres oferides pel Centre o a la visita al mateix Planetari.
Persones amb mobilitat reduïda: sí que poden realitzar l'activitat.

Activitat 8: "Itinerari Port Tofinyo-far"

Nivell formatiu: tots els nivells des de primària.
Durada: 1 hora 30 minuts aproximadament.
Nombre d'alumnes: 10 com a màxim
Objectius conceptuals:
- Conéixer l'entorn natural de les Illes Columbretes.
- Assabentar-se'n de l'origen de l'Arxipèlag.
- Conéixer algunes espècies representatives de la flora i la fauna pròpies de les Illes.
- Conéixer la història humana de les Illes.
- Adonar-se'n del que significa la creació d'espais protegits.
- Conèixer les tasques que actualment es realitzen en la Reserva Natural de les Illes Columbretes de cara a la seva protecció i conservació.

Descripció: l'itinerari comença en Port Tofinyo, on s'expliquen les normes de comportament als visitants i es fa un passeig fins al far per a després tornar al lloc de sortida. Al llarg de l'itinerari es pretén transmetre tots els valors pels quals les Illes Columbretes van ser declarades Reserva Natural i, posteriorment, Reserva Marina, sense deixar de banda la història humana.
Material necessari: llibreta i llapis per a prendre notes.

Lloc de l'activitat: Illa Grossa.
Persones amb mobilitat reduïda: no es pot realitzar, l'itinerari no està adequat.

Activitat 9: "Itinerari marí"

Nivell formatiu: majors d'edat.
Durada: indeterminat.
Nombre d'alumnes: 10 com a màxim
Objectius conceptuals:
- Conéixer l'entorn marí de les Illes Columbretes.
- Conéixer algunes espècies de la flora i la fauna marines pròpies de les Illes.
- Adonar-se'n del que significa la creació de reserves marines i la seva repercussió.

Descripció: l'activitat comença amb una breu xerrada introductòria sobre la Reserva Marina i sobre les espècies que es poden veure. Després es passa a la immersió, en la qual s'identifiquen diferents espècies de flora i fauna marina. Per a finalitzar, es deixa un temps per fer una ronda de preguntes i aclarir els dubtes que hagen sorgit.
Material necessari: equipament per a busseig: màscara, tub, flotador de seguretat i fitxes submergibles de flora i fauna marines.
Lloc de l'activitat: Port Tofinyo.
Persones amb mobilitat reduïda: no es pot realitzar, l'itinerari no està adequat.

Parc Natural de la Serra d'Espadà

Telèfons: 96.462.91.12 / 679.19.62.94

Equip: 3 monitors i 1 ajudant de monitor.

Centre de visitants: no hi ha centre de visitants. L'equip de monitors i ajudant realitza les tasques administratives i de preparació de les activitats a un local cedit per l'ajuntament d'Aín que funciona com a oficina (Plaça Josep Sorribes Fuster, núm. 4 12.222- AÍN).

Correu electrònic: parque.espadan@cma.m400.gva.es

Horari d'atenció a visites:

Tardor/hivern:	de 8'00 a 15'00 hores i de 16'00 a 18'00 hores
Primavera/estiu:	de 8'00 a 14'00 hores i de 16'00 a 19'00 hores
Caps de setmana:	no hi ha servei

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:

- Roba còmoda.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar i gorra per a la primavera i l'estiu.
- Es recomana impermeable i alguna peça d'abric per a la tardor i l'hivern.
- Cantimplora
- Esmorzar i dinar
- A més, es recomana: prismàtics i càmera de fotos
- No han de portar:
    - Telèfon mòbil
    - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
    - *Nintendo*, consola, …
    - Mistera, etc.

Objectius comuns a totes les activitats:

- Analitzar el llegat històric i les petjades àrabs a la Serra d'Espadà
- Donar a conéixer i ensenyar a valorar els recursos naturals de la Serra d'Espadà
- Relacionar els continguts de l'activitat amb les vivències personals dels escolars.

Informació d'interés:

- El parc no disposa de lavabos públics. Es recomana avisar d'açò als alumnes per tal què arriben preparats.
- La durada dels itineraris és orientativa, i inclou tant el temps emprat en recórrer l'itinerari com també el necessari per a les parades efectuades per a les explicacions del monitor.

- Alguns dels itineraris que es proposen, amb la introducció d'algunes variacions, podrien realitzar-se per persones amb mobilitat reduï da. Esta qüestió haurà de comentar-se amb els monitors abans de concertar la visita.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Activitat 1: "Conferències"

Nivell formatiu: s'adapten a qualsevol nivell.
Durada: 50 minuts aproximadament, encara que es pot ajustar en funció del grup i de les necessitats manifestades en la reunió prèvia.
Nombre d'alumnes: de 10 a 15 per monitor.
Objectius conceptuals:
- Obtenir una visió general del Parc Natural.
- Facilitar les activitats escolars prèvies a la visita

Descripció: l'activitat consisteix en una xerrada per part de l'equip d'Educació Ambiental en la qual, amb el suport de diapositives, s'exposen els aspectes generals de la Serra d'Espadà: situació geogràfica i territorial, geologia, climatologia, flora, fauna, història, població, recursos econòmics de la zona, etc. Es planteja com una activitat participativa en la qual s'implica a l'alumnat. Es recomana esta activitat amb anterioritat a la visita del grup al Parc Natural, per tal que s'obtinga una visió més completa del Parc Natural.
Lloc de l'activitat: al centre educatiu o al lloc on s'estime en la reunió prèvia.
Persones amb mobilitat reduïda: depén del lloc on es duga a terme la conferència.

Activitat 2: "Itinerari d'Alcúdia de Veo a Sueras"

Nivell formatiu: secundària i batxillerat.
Durada: 5 hores. Inclou el descans per menjar.
Longitud aproximada: 11 Km.
Nombre d'alumnes: de 10 a 15 per monitor.
Objectius conceptuals:
- Conéixer l'ecosistema de la surera.
- Reconéixer les principals plantes endèmiques del Parc Natural.
- Conéixer diferents formacions vegetals.
- Analitzar les peculiaritats dels municipis de la serra i contrastar-les amb els llocs d'origen.
- Detectar la presència de fauna a través de les petjades i senyals diverses.

Descripció: l'itinerari s'inicia en la població de Alcudia de Veo, després d'un breu recorregut pels carrers, avança cap als terrenys de cultiu que ens conduiran, a través del llit del barranc, cap al bosc de sureres. Al bosc, el camí puja fins que arriba al cim, des d'on podem observar una bona panoràmica, i continua cap a la població de Suera. El camí a Suera discorre per una pista forestal que realitza el descens amb un pendent suau. En aquest tram passem junt a roures, falagueres de gran port i pins, fins arribar a la font de Castro amb nombroses canelles d'aigua sempre freda, on es realitza un merescut descans per a dinar. Després, es continua cap a la població de Suera on després d'un breu recorregut pels carrers, finalitza l'itinerari.
Es tracten els següents temes: el poble, la formació vegetal de la surera, la vegetació de ribera, la geologia, la història, l'agricultura, els endemismes, les molses, els líquens i les falagueres.

Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 3: "Itinerari d'Ayodar"

Nivell formatiu: primària.
Durada: 2 hores.
Longitud aproximada: 6 Km.
Nombre d'alumnes: de 10 a 15 per monitor.
Objectius conceptuals:
- Conéixer diferents formacions vegetals.
- Analitzar les peculiaritats dels municipis de la serra i contrastar-les amb els llocs d'origen.
- Detectar la presència de fauna a través de les petjades i senyals diverses.

Descripció: Als voltants d'Ayódar es troba localitzada la font Llarga, des d'on s'accedeix al camí que discorre per la rambla de Villamalur. Aquest itinerari és molt adequat per a observar la vegetació de ribera, a més a més transcorre per una densa pineda entre la qual trobem exemplars dispersos de sureres, arbocers i marfulls. És un recorregut circular, que rodeja las ruï nes del castell d'Aiòdar.
Es tracten els següents temes: el poble, la vegetació de ribera, la geologia, la història i l'agricultura.
Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 4: "Itinerari d'Eslida"

Nivell formatiu:
- Infantil i primer cicle de primària: solament el complement.
- Primària (excepte el primer cicle) i primer cicle de secundària: l'itinerari descrit.
- Secundària i batxillerat: itinerari de l'Ombria de Castro.

Durada: 2-3 hores. El complement que es proposa, 1 hora.
Nombre d'alumnes: de 10 a 15 per monitor.
Objectius conceptuals:
- Valorar la manera en què alguns esdeveniments històrics han condicionat la vida a la Serra d'Espadà
- Reconéixer les principals plantes endèmiques del Parc Natural.
- Conéixer els diferents tipus de sòl en funció de les característiques i de la vegetació que s'associa.

Descripció: l'itinerari d'Eslida ix del poble cap al barranc de l´Oret, on discorre entre cultius cap a una zona on el barranc s'hi fa estret. Continua per una senda on predomina la vegetació de ribera i la surera, fins que s'arriba a una pista per on es torna, entre sureres, a la població d'Eslida, finalitzant amb un recorregut pels típics carrers.
Es tracten els següents temes: el poble, la vegetació de surada, la vegetació de ribera, la geologia, l'agricultura, els endemimes, les molses, els líquens i les falagueres.
Complement: inclou un recorregut per esta població d'origen àrab i pels seus voltants, visitant la font Matilde, emplaçada junt al bosc d'alzines sureres. Aquest recorregut ofereix una imatge general del tipus de vida a la serra, dels recursos i de l'entorn natural.
Altres: l'itinerari d'Eslida compta amb variants de major duració i amb un trajecte adaptat per a nivells educatius superiors.

Descripció de la variant de l'Ombria de Castro: l'itinerari s'inicia pels carrers de la població cap al safareig, des d'on connecta amb el GR-36. Seguint per aquest sender, es travessa una zona de cultius que ens condueix a la font de Castro, des d'on s'inicia l'ascens per l'ombria de Castro, on trobarem un frondós bosc mixt de sureres i pins. Durant l'ascens es pot observar el canvi de substrat (calcari/rodé) i de la vegetació associada. Al final de l'ascens ens trobem amb una pista forestal que, per l'esquerra, ens condueix de regrés a Eslida.
Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 5: "Itinerari de Xóvar"

Nivell formatiu:
- Infantil: poble i voltants.
- Primària: itinerari fins a la font Fresca.
- Secundària i superiors: barranc d'Ajuez i barranc del Carbó.

Durada:
- Infantil: 1 hora.
- Primària: 3 hores.
- Secundària i superiors: 4 hores.

Nombre d'alumnes: de 10 a 15 per monitor.
Objectius conceptuals:
- Detectar la presència de fauna a través de les petjades i senyals diverses.
- Conéixer l'ecosistema de la surada.
- Conéixer antics recursos naturals.
- Reconéixer les principals plantes endèmiques del Parc Natural.

Descripció: l'itinerari de Xóvar s'inicia en esta població, des d'on s'accedeix a l'embassament d'Ajuez, d'origen àrab. Des d'ací es continua per una senda que ens endinsa al bosc de sureres. Entre boscos i barrancs s'accedeix a la font Fresca, semioculta entre falagueres de gran port. Es continua per la senda, passant junt a les restes de l'activitat minera (mines de cinabri) i continuant l'ascens que ens ofereix magnífiques vistes fins que s'arriba al cim. Des del cim es torna per la pista cap al barranc del Carbó i, finalment, Xóvar.
Es tracten els següents temes: el poble, la vegetació d'alzina surara, la geologia, l'agricultura, els endemimes, les molses, els líquens, les falagueres, la història i els aprofitaments antics.
Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 6: "Itinerari d'Aín"

Nivell formatiu:
- Infantil: poble i voltants.
- Primària: itinerari descrit.
- Secundària i batxillerat:
  - Castell d'Aín
  - Aín-Eslida

Durada:
- Infantil: 1 hora i mitja.
- Primària: 3 hores.

- Secundària i batxillerat:
  - Castell d'Aín: de 3 a 4 hores
  - Aín-Eslida: 5 hores

Nombre d'alumnes: de 10 a 15 per monitor.
Objectius conceptuals:
- Conéixer l'ecosistema del surera.
- Conéixer antics recursos naturals.
- Reconéixer les principals plantes endèmiques del Parc Natural.
- Valorar la manera en què alguns esdeveniments històrics han condicionat la vida a la Serra d'Espadà
- Conéixer els diferents tipus de sòl en funció de les característiques i de la vegetació que s'associa.
- Analitzar les peculiaritats dels municipis de la serra i contrastar-les amb els llocs d'origen.
- Reflexionar sobre alguns costums i els seus orígens.

Descripció: l'itinerari d'Aín s'inicia amb un recorregut pels carrers de la població, d'un marcat origen àrab molt ben conservat. Des de la població s'accedeix a la Font de Sant Ambrós, des d'on comença l'ascensió entre bancals i cultius fins al bosc de sureres. La major part del recorregut transcorre entre sureres de gran port, que ens mostren els signes d'un recurs ancestral. Des dels peus del castell, l'itinerari es desvia cap al barranc, i resseguint el curs del barranc torna al poble.
Existeixen nombroses variants que poden perllongar o acurtar l'itinerari en funció del temps disponible i del nivell formatiu, entre les quals cap destacar l'ascens al castell, especialment aconsellable per als que volen treballar la geologia, pels canvis de substrat i pel plegament invertit que s'identifica amb facilitat.
Es tracten els següents temes: el poble, la vegetació d'alzina surera, la vegetació de ribera, la geologia (en la variant del castell), l'agricultura, els endemimes, les molses, els líquens, les falagueres, la història i els aprofitaments antics.
Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 7: "Itinerari d'Alfondeguilla"

Nivell formatiu: cicles de primària.
Durada: 2-3 hores.
Nombre d'alumnes: de 10 a 15 per monitor.
Objectius conceptuals:
- Conéixer l'ecosistema del surar.
- Reconéixer les principals plantes endèmiques del Parc Natural.
- Valorar la manera en què alguns esdeveniments històrics han condicionat la vida a la Serra d'Espadà
- Detectar la presència de fauna a través de les petjades i senyals diverses.
- Conéixer diferents formacions vegetals.

Descripció: l'itinerari d'Alfondeguilla, que comença a la població, discorre per una antiga senda amb trams encara empedrats pel barranc d'Eslida. Destaca la frondositat del bosc i els diversos cultius tradicionals, que es barregen amb les taques de vegetació forestal, proporcionant una imatge de com han evolucionat els cultius al llarg de la història. Poseeix un important valor patrimonial per la presència de l'aqüeducte de "L'arquet".
Es tracten els següents temes: el poble, la vegetació d'alzina surera, la geologia, l'agricultura, les molses, els líquens, les falagueres, la història i els aprofitaments antics.

Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 8: "Itinerari d'Almedíjar"

Nivell formatiu: cicles de primària i secundària.
Durada: 3-4 hores.
Nombre d'alumnes: de 10 a 15 per monitor.
Objectius conceptuals:
- Conéixer l'ecosistema del surera.
- Reconéixer les principals plantes endèmiques del Parc Natural.
- Detectar la presència de fauna a través de les petjades i senyals diverses.
- Conéixer diferents formacions vegetals.
- Conéixer antics recursos naturals.
- Analitzar les peculiaritats dels municipis de la serra i contrastar-les amb els llocs d'origen.

Descripció: l'itinerari s'inicia amb un recorregut pels carrers d'Almedíjar i pels cultius de secà cap a la rambla d'Almanzor. Resseguint la rambla s'observa una variada vegetació en la qual es barreja el surar amb pins i la vegetació de ribera. Es torna pel mateix camí.
Es tracten els següents temes: el poble, la vegetació d'alzina surera, la vegetació de ribera, l'agricultura, els endemismes, les molses, els líquens, les falagueres i els aprofitaments antics.
Persones amb mobilitat reduïda: no.

Activitat 9: "Itinerari d'Algímia d'Almonacid"

Nivell formatiu: secundària.
Durada: 4 hores.
Longitud aproximada: 5 Km.
Nombre d'alumnes: de 10 a 15 per monitor.
Objectius conceptuals:
- Reconéixer les principals plantes endèmiques del Parc Natural.
- Detectar la presència de fauna a través de les petjades i senyals diverses.
- Conéixer diferents formacions vegetals.
- Conéixer antics recursos naturals.

Descripció: l'autobús ens acompanya fins al peu del pic Espadà, on es troba la nevera o pou de neu. Des d'ací s'inicia el recorregut a peu per una pista forestal entre cultius, pins i algunes sureres fins arribar a la Font de la Parra. A continuació, seguint una senda, ens endinsem al barranc de l'Aigua Negra, i amb un variat recorregut junt a un rierol entre vegetació de ribera arribem a la Font de la Calçada.
Es tracten els següents temes: el poble, la vegetació d'alzina surera, la vegetació de ribera, l'agricultura, els endemismes, les molses, els líquens, les falagueres, la geologia, la història i els aprofitaments antics.
Persones amb mobilitat reduïda: no.

Parc Natural de la Serra Calderona

Telèfons: 679.19.52.38

Equip: 2 monitores

Centre de visitants: emplaçat a la Casa de Cultura de Nàquera.

Adreça: Pça. Ajuntament, núm. 1
46119 – NÀQUERA

Correu electrònic: sierracalderona@hotmail.com

Horari d'atenció a visites:

Tardor/hivern:	de 9'00 a 14'00 hores i de 15'00 a 17'00 hores
Primavera/estiu:	de 9'00 a 14'00 hores i de 15'00 a 18'00 hores
Caps de setmana:	no hi ha servei

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:

- Roba còmoda.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar i gorra per a la primavera i l'estiu.
- Es recomana impermeable i alguna peça d'abric per a la tardor i l'hivern.
- Cantimplora
- Esmorzar i dinar
- A més, es recomana: prismàtics i càmera de fotos
- No han de portar:
    - Telèfon mòbil
    - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
    - *Nintendo*, consola, …
    - Mistera, etc.

Informació d'interés:

- El parc no disposa de lavabos públics. Es recomana avisar d'açò als alumnes per tal què arriben preparats.
- La durada dels itineraris és orientativa, i inclou tant el temps emprat en recórrer l'itinerari com també el necessari per a les parades efectuades per a les explicacions del monitor.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Activitat 1: Sessió AULA per a Educació Infantil i Primer Cicle de Primària.
"Anem a conéixer la Serra Calderona"

Nivell formatiu: Educació Infantil i 1er cicle de Primària
Duració: 1 hora aproximadament.
Nombre d'alumnes: Un aula per monitora.

Objectius conceptuals:

- Escoltar textos orals sobre la tradició cultural de la zona: contes, poemes, cançons, etc.
- Conéixer la llengua escrita i els seus instruments: imatges, il· lustracions com a mitjans de comunicació, informació i satisfacció.
- Comprendre les relacions entre els animals, les plantes i les persones.
- Conéixer diferents tipus d'objectes, naturals i elaborats, presents en l'entorn.
- Utilitzar les nocions espacials per a explicar la ubicació pròpia, dels objectes i les persones.
- Comprendre la transformació del paisatge: conservació, degradació i millora.

Objectius procedimentals:

- Participar activament durant l'exposició de contes, cançons, etc. ...
- Explorar objectes a través dels sentits i accions com interpretar, deixar caure, calfar, bufar...
- Utilitzar objectes que motiven a la col· laboració i la cooperació amb els altres.
- Desenrotllar la capacitat d'agrupar i ordenar elements.

Objectius actitudinals:

- Respectar els elements de l'entorn.
- Valorar la importància de l'entorn per a la vida humana.
- Descobrir la importància dels ambients nets no degradats ni contaminats.

Descripció:

Durant l'activitat **en l'aula** es promou l'acostament al Parc Natural de la Serra Calderona a través de contes amb titelles de mà, activitats de percepció i reconeixement, cançons, jocs, ...

S'establixen així les bases perquè els xiquets senten inquietuds per deprendre més coses durant altres sessions destinades al Parc Natural. En tant que tota l'activitat treballa la motivació de l'alumnat i es pretén aconseguir la màxima il· lusió per l'itinerari que complementa este bloc temàtic.

Activitat 2: Sessió en l'AULA per a 2n i 3er cicle de Primària i Secundària "Beneficis dels espais naturals"

Nivell formatiu: 2é i 3er cicle de Primària i Secundària.
Duració: 1 hora.
Lloc on s'impartix: Aula del centre educatiu.
Núm. d'alumnes: Grup aula per monitora.

Objectius Conceptuals:

- Conéixer els papers de la vegetació dins de l'ecosistema mediterrani.
- Explicar la influència dels factors ambientals a l'hora de condicionar un tipus de vegetació.

Objectius Procedimentals:
- Identificació de les agressions sofrides en l'ecosistema mediterrani forestal.
- Relacionar les causes, les conseqüències i les solucions de la degradació de la vegetació.

Objectius Actitudinals:

- Capacitar per a l'observació i el gaudi del medi natural.
- Fomentar una actitud respectuosa amb el medi.

Descripció:

Considerada la importància que l'alumnat s'acoste al medi natural amb un lleuger coneixement del que allí va a vore, l'Equip d'Educació Ambiental del P. N. de la Serra Calderona, oferix esta activitat prèvia a la visita, que ens portarà a comprendre per què un espai natural ha de ser protegit i que beneficis indirectes ens aporta.
Es reflexiona sobre els beneficis dels espais naturals sobre el medi ambient en general. Per a facilitar l'aprenentatge, se simplifica teballant per separat vegetació, fauna, sòl i aigua., a través d'una activitat participativa

Tots els punts que es tracten en l'activitat de l'aula es complementen amb la visita al parc.

Activitat 3:" Itinerari Didàctic pel Garbí: Descobrint el paisatge"

Nivell formatiu: Tots els cicles formatius.
Duració: 2-3 hores.
Longitud aproximada: 1,5 km.
Nombre d'alumnes: 20 per monitora.

Objectius Conceptuals:
- Conéixer la diversitat de l'ecosistema mediterrani.
- Explicar la influència dels factors ambientals a l'hora de condicionar un tipus de vegetació.

Objectius Procedimentals:
- Anàlisi del paisatge en funció de les activitats que en ell es desenrotllen.
- Identificació de les agressions sofrides en l'ecosistema mediterrani forestal.

Objectius Actitudinals:
- Capacitar per a l'observació i el gaudi del medi natural.
- Fomentar una actitud respectuosa amb el medi.

Descripció:

Es partix de la zona d'aparcament situada en la zona del Garbí. El recorregut comença per una senda a la dreta de l'aparcament que enllaça en un punt amb el GR - 10. En el transcurs d'esta senda podem observar la regeneració natural d'una zona que va ser arrasada per un incendi a principis dels 90. S'explicarà la importància del matoll madur en la conservació de sòls i també el seu paper dins de la successió vegetal.
Arribarem a una zona de barranc coneguda com "La Canal" on es pot observar el funcionament i la constitució d'este tipus peculiar d'ecosistemes que arrepleguen l'aigua de les pluges, condicionant el tipus de vegetació present en el mateix.
Reprendrem novament la senda per a aproximar-nos *al Mirador del Garbí*, on la panoràmica és excel· lent. Serà una parada d'anàlisi del paisatge: als nostres peus el vall que rodeja a Segart; a l'esquerra, una part del vall del Palancia; al fons, el Castillo de Sagunt, la Marjal del Moro i el perfil de la costa mediterrània.

Observacions:
El Garbí és un mirador sobre penya-segat rocós, de manera que la vigilància sobre els alumnes/as ha de ser tinguda molt en compte.
Al final del recorregut hi ha una **zona recreativa** amb taules i bancs de fusta. No hi ha font.

Activitat 4: Itinerari a Náquera. "L'Arquet de Náquera: un passeig per a investigar"

Nivell formatiu: Infantil - Primer Cicle de Primària.
Duració: 4 hores.
Longitud aproximada:: 3 km. en total.
Nombre d'alumnes: 15 -20 alumnes/as per monitor.

Objectius conceptuals:

- Observar i explorar l'entorn immediat amb actitud de curiositat i atenció.
- Identificar les característiques i propietats més significatives de la naturalesa.
- Comprendre les relacions entre els animals, les plantes i les persones.
- Comprendre la transformació del paisatge: conservació, degradació i millora.

Objectius procedimentals:

- Contribuir a la consecució i manteniment d'ambients nets, saludables i no contaminats.
- Exploració d'objectes a través dels sentits i les accions.
- Utilitzar objectes que motiven a la col· laboració i la cooperació amb els altres.
- Anticipar efectes de les accions pròpies i alienes sobre els objectes i els essers vius.

Objectius actitudinals:

- Prendre iniciatives en xicotetes responsabilitats i encàrrecs relacionats amb l'atenció i conservació dels animals i les plantes.
- Valorar la importància de l'entorn per a la vida humana.

- Sentir el plaer de realitzar activitats en la naturalesa.

Descripció:

Este itinerari, de poca longitud i escàs desnivell, presenta unes característiques molt adequades per a la visita dels escolars de menys edat: infantil i primària. Este itinerari partix del mateix Punt d'Informació del Parc Natural Serra Calderona a Náquera, la qual cosa fa possible que la visita a este Punt d'Informació o al Jardí Didàctic del Parc Natural ubicats en esta població, siguen també possibles.

A través d'un breu passeig pel barranc de Náquera arribarem a la pista que es dirigix, per la muntanya, a la zona de L'Arquet. Durant les distintes parades, l'alumnat estudiarà les formes, els colors, els tamanys... dels elements naturals que li rodegen. Per a això ens ajudarem de jocs de pistes i jocs d'animació i educació a l'aire lliure.

L'itinerari acaba en una esplanada. Pròxima hi ha una tolla que sol tindre aigua la major part de l'any. En el fang de la tolla es poden investigar les empremtes i distints rastres que els animals salvatges deixen en la zona. La tolla és una ferramenta molt interessant que ajuda a l'escolar a descobrir la vida en l'aigua: cabuts, granotes, empremtes,...

Activitat 5 : Itinerari en Serra "Pepón, el guardià de la serra"

Nivell formatiu: Infantil i Primer Cicle de Primària.
Duració: 4 hores.
Longitud aproximada: 1,5 km.
Nombre d'alumnes: 15 alumnes/as per monitor.

Objectius conceptuals:

- Observar i explorar l'entorn immediat, valorant la seua importància i mantenint una actitud de curiositat, atenció i respecte cap al medi.
- Identificar els elements principals del seu entorn físic situant-los en l'espai, analitzant algunes de les seues característiques més significatives i establint relacions entre els mateixos.
- Reconéixer en els elements principals de l'entorn, la incidència de les activitats humanes, analitzar-les i valorar-les críticament, a la recerca de comportaments més coherents.

Objectius procedimentals:

- Col· laborar i contribuir al manteniment d'ambients nets, no degradats ni contaminats.
- Observar les modificacions que es produï xen en els elements del paisatge.
- Observar i descobrir les característiques d'alguns animals i plantes.
- Interpretar la informació que se'ls proporciona.
- Descobrir el món sonor de la naturalesa: les propietats sonores dels objectes que es troben i els sons característics.

Objectius actitudinals:

- Valorar la necessitat de que existisca una relació equilibrada entre les plantes, animals i persones.
- Valorar i respectar els ambients nets i no contaminats.
- Descobrir el plaer i gust per les activitats a l'aire lliure i en la naturalesa.

Descripció:

L'Àrea recreativa "Pla de Lucas" de Portaceli (terme de Serra) servix com a escenari per a realitzar una sèrie d'activitats de caràcter lúdic i educatiu, que suposen una experiència positiva de contacte amb la naturalesa.

Començarem amb una representació de teatre de titelles a l'aire lliure (l'Equip d'Educació Ambiental del parc es reserva la possibilitat de canviar el cartell en funció de les possibles millores que de l'obra es facen):

„Marieta i Pepón en... „El guardiàde la Serra Calderona
"

L'obra ensenya als xiquets i xiquetes la importància de cuidar la naturalesa, de respectar els arbres, els animals i les plantes; que el cuidar o no l'entorn depén del nostre comportament, especialment de la nostra actitud durant les visites a la naturalesa i, en general, en les nostres activitats quotidianes. Esta activitat servix d'introducció per a les activitats: un joc de pistes.

Activitat 6: Itinerari a Olocau "la Font del Frare, un passeig per als sentits"

Nivell formatiu: Infantil – 1erPrimaria.
Duració: 4 hores.
Longitud aproximada: 2,5 km. Itinerari d'anada i tornada pel mateix recorregut.
Nombre d'alumnes: 15-20 alumnes/as per monitor.

Objectius conceptuals:

- Observar i explorar l'entorn immediat amb actitud de curiositat i atenció.
- Identificar les característiques i propietats més significatives de la naturalesa.
- Comprendre les relacions entre els animals, les plantes i les persones.
- Comprendre la transformació del paisatge: conservació, degradació i millora.
- Realitzar activitats a l'aire lliure.

Objectius procedimentals:

- Contribució a la consecució i manteniment d'ambients nets, saludables i no contaminats.
- Exploració d'objectes a través dels sentits i les accions.
- Utilitzar objectes que motiven a la col· laboració i la cooperació amb els altres.
- Anticipar els efectes de les accions pròpies i alienes sobre els objectes.

Objectius actitudinals:

- Prendre iniciatives en xicotetes responsabilitats i encàrrecs relacionats amb l'atenció i conservació dels animals i les plantes.
- Valorar la importància de l'entorn per a la vida humana.
- Sentir el plaer de realitzar activitats en la naturalesa.

Descripció:

En les proximitats de la població d'Olocau, concretament en l'àrea recreativa de L'Arquet (zona recreativa municipal) s'inicia l'activitat amb una representació teatral de titelles. L'obra versa sobre les actituds responsables que els visitants als espais naturals, han d'observar per a la seua bona conversació.

Després de jocs i cançons, continuarem l'activitat amb un joc de pistes que ens portarà per un camí forestal fins a la Font del Frare. Durant el recorregut aprofitarem el recurs didàctic d'un barranc amb molta humitat i vegetació on tafanejarem la vegetació mes característica del muntanya més humit.

En el recorregut es tindran en compte diversos aspectes sobre l'ús i gestió de l'aigua.

Activitat 7: Itinerari en Serra "Tras els passos del Cid en l'antiga senda del Castillo de Serra"

Nivell formatiu: Des de 2n cicle de Primària fins a Secundària.
Duració: 4 hores.
Longitud aproximada: 5 km. Itinerari Circular. Desnivell: 200 m.
Nombre d'alumnes: 15-20 alumnes/as per monitor (el Parc Natural compta amb dos monitores)

Objectius conceptuals:

- Conéixer el patrimoni historic-artístic del Parc Natural: Castell de Serra, murs de pedra seca...
- Observar els cultius tradicionals de secà garroferes, ametlers, figueres, etc. ...
- Descobrir l'evolució dels sistemes ecològics durant la història, en funció de les activitats humanes.

Objectius procedimentals:

- Exercicis sobre les distintes cultures i civilitzacions que han habitat la Serra Calderona.
- Deprendre a interpretar els distints elements del paisatge.

Objectius actitudinals:

- Viure l'experiència d'accedir a un castell amb els mateixos mitjans que en temps passats (sense cotxe!, a pesar de l'acusat desnivell)
- Valorar la importància dels usos tradicionals a la muntanya mediterrania
- Sensibilització sobre les repercussions ambientals d'agents degradatius de l'entorn.
- Adquisició de tècniques d'arreplegada d'informació i d'estudi.

Descripció:

L'itinerari comença en l'ajuntament de Serra. **Durant 400 m. aproximadament se circula per la carretera comarcal que unix Serra amb Barraix**. És un tram en què cal tindre especial precaució amb els escolars, a pesar que és una carretera poc freqüentada. Un poc abans d'arribar a la Font de Sant Josep, ens desviem a la dreta per a aconseguir el camí que ens portarà a la senda del Castell. En la primera fase de l'itinerari estudiarem les espècies vegetals associades a les zones de ribera i les analitzarem, quasi segures empremtes de raboses i altres mamífers que ronden en la zona i l'horta del barranc de Serra.

Més endavant, en les proximitats del barranc, podrem observar una de les torres de sentinella i alerta que pertanyien al Castell de Serra, és la Torre de Riga, també anomenada la torre del Murteral perquè en el paisatge en què s'ubica, abundava eixa planta. Riga era una població d'origen musulmà que ja queda citada en els documents de 1248, i que alguns dels investigadors la identifiquen amb els orígens de la població de Serra.

En l'ascens cap a la senda del castell podrem observar una vegetació típica mediterrània i aprofitarem per a comentar els avantatges de les espècies rebrotadores en la composició dels ecosistemes.

L'última parada serà el Castell, en la seua part més alta, des d'on es pot observar, si les condicions meteorològiques ho permeten la Vall del Túria, les poblacions circumdants, la Mola de Segart, l'Alt del Pi, L'Oronet, el Massís de Rebalsadors, Racó de la Misèria,..

Activitat 8: Itinerari a Segorbe. "Les Sureres de la Masia del Tristany: un reflex del passat"

Nivell formatiu: Des de 2n i 3er cicle de Primària fins a Secundària.
Duració: 4 hores.
Longitud aproximada: 3 km. anada i tornada pel mateix lloc.
Nombre d'alumnes: 15-20 alumnes/as per monitor.

Objectius conceptuals:

- Interpretar els aprofitaments tradicionals del muntanya mediterrani en la zona: surera i abancalament.
- Conéixer com era la vida de les Masies en la serra.
- Descobrir l'evolució dels sistemes ecològics durant la història, en funció de les activitats humanes.
- Conéixer que la naturalesa no és estàtica, sinó que canvia constantment.

Objectius procedimentals:

- Exercicis sobre les distintes cultures i civilitzacions que han habitat la Serra Calderona.
- Deprendre a interpretar els distints elements del paisatge.
- Comprendre que la conservació dels hàbitats és clau per al manteniment de les

espècies.

Objectius actitudinals:

- Valorar la importància dels usos tradicionals en el muntanya mediterrani
- Sensibilització sobre les repercussions ambientals d'agents degradatius de l'entorn.
- Adquisició de tècniques d'arreplegada d'informació i d'estudi.

Descripció:

L'itinerari es desenrotlla en el cor del Parc Natural Serra Calderona i s'inicia en l'Alberg "Masía del Tristany". És un itinerari recomanat, sobretot, per als grups que s'animen a pernoctar en el parc natural (en l'Alberg i amb permisos, per descomptat)

Per la pista que descendix cap a Segorbe/Gátova compararem algunes espècies vegetals el lloc natural de la qual no és este que han sigut repoblades en temps pretèrits per part dels habitants de la masia, i que conviuen amb les espècies pròpies del muntanya mediterrani. S'estudia durant el recorregut com els éssers vius depenen dels recursos del medi i que l'abundància o escassetat d'estos recursos regula la dimensió de les poblacions.

Este trajecte suposa, a més, una magnífica finestra a l'estudi del paisatge que ha sigut modelat per les activitats humanes des del Neolític: explotacions ramaderes, forestal i agrícola.

Estudiarem l'arbre més emblemàtic de tot el recorregut, la surera: un arbre típic de la zona mediterrània, de tronc gruixut cobert per una característica corfa que és el suro i també la dinàmica de la vegetació i la importància d'espècies repobladores en la conservació d'espais naturals.

Davant de nosaltres s'alça El Gorgo (907 m.) com una de les cimes més elevades de la Serra Calderona.

El final de l'itinerari se situa en les restes d'una antiga zona de carboneres. Aprofitarem este fet per a explicar altres aprofitaments econòmics de les zones forestals: comerç de la neu, carboneres, aiguaders, espart, ...

Activitat 9: Itinerari a Olocau "Passeig sobre l'empremta històrica i cultural"

Nivell formatiu:	Des de 2n cicle de Primària fins a Secundària.
Duració:	4 hores.
Longitud aproximada::	5 km. Itinerari Circular.
Nombre d'alumnes:	15-20 alumnes/as per monitor.

Objectius conceptuals:

- Conéixer el patrimoni historic-artístic del Parc Natural: Castell del Reial, aljubs, el sistemes de regadiu romà i àrab, murs de pedra seca...
- Interpretar els aprofitaments tradicionals del muntanya mediterrani en la zona: sureres, abancalament, caleras...
- Observar els cultius tradicionals de secà garroferes, ametlers, figueres, etc. ...
- Descobrir l'evolució dels sistemes ecològics durant la història, en funció de les

activitats humanes.

Objectius procedimentals:

- Exercicis sobre les distintes cultures i civilitzacions que han habitat la Serra Calderona.
- Deprendre a interpretar els distints elements del paisatge.

Objectius actitudinals:

- Valorar la importància dels usos tradicionals en el muntanya mediterrani i la seua modificació al paisatge valencià
- Sensibilització sobre les repercussions ambientals d'agents degradatius de l'entorn.
- Adquisició de tècniques d'arreplegada d'informació i d'estudi.

Descripció:

Punt de partida: Població d'Olocau (entre Rte. L'Arquet i la Font de la Carrasca). Olocau és una població d'uns 800 habitants de la Comarca del Camp del Tùria, ubicada als peus de la Serra Calderona i al costat del Barranc del Carraixet.

L'itinerari continua pel camí de Terreta Blanca on es pot observar alguns aspectes representatius de la vegetació mediterrània i també qüestions bàsiques sobre geologia.

En el tossal de Terreta Blanca les monitores ambienten llegendes alimentades pel saber popular i que han passat de generació a generació.

Es continua pel camí que va direcció al Castillo del Reial. En eixe tram es poden observar, si la fauna de la zona està d'acord, empremtes d'alguns mamífers com el javalí, raboses, gat salvatge... i els seus excrements.

Als peus del Castell també es conten llegendes sobre com es va desenrotllar la vida en aquella època i aprop podem observar un antic aljub per al magatzem d'aigua.

Per la canyaeta de Xavielet arribarem fins a la zona forestal millor conservada de l'itinerari: l'Surera del "Rodeno del Cantal", on estudiarem les distintes característiques del mateix i la importació d'este tipus de vegetació mediterrània rebrotadora, per als nostres ecosistemes.

Acabarem en la Font del Frare nostre itinerari amb una reflexió sobre l'aigua en la Serra Calderona i la vegetació associada als barrancs.

Activitat 10 : Itinerari a Olocau "Passeig sobre l'empremta històrica i cultural" Variant Ascens al Castell del Reial

Nivell formatiu: Secundària.
Duració: 4 hores.
Longitud aproximada: 5 km. Itinerari d'anada i tornada pel mateix camí
Desnivell: 240 m. de desnivell.
Nombre d'alumnes: 15-20 alumnes/as per monitor (som dos monitores)

Objectius conceptuals:

- Investigar el per què de la ubicació dels castells en punts elevats de la geografia.
- Conéixer el patrimoni historic-artístic del Parc Natural: Castillo del Reial, aljubs, murs de pedra seca...
- Interpretar els aprofitaments tradicionals del muntanya mediterrani en la zona: surera, abancalaments,...
- Descobrir l'evolució dels sistemes ecològics durant la història, en funció de les activitats humanes.

Objectius procedimentals:

- Exercicis sobre les distintes cultures i civilitzacions que han habitat la Serra Calderona.
- Deprendre a interpretar els distints elements del paisatge.

Objectius actitudinals:

- Viure l'experiència de conquerir un castell, tal com ho van fer els antics pobladors de la zona i els seus consquistadors.
- Valorar la importància dels usos tradicionals en el muntanya mediterrani i la seua modificació al paisatge valencià
- Sensibilització sobre les repercussions ambientals d'agents degradatius de l'entorn.
- Adquisició de tècniques d'arreplegada d'informació i d'estudi.

Descripció:

Des de la Font de la Carrasca a Olocau s'inicia el nostre recorregut. L'itinerari continua pel camí de Terreta Blanca on es pot observar alguns aspectes representatius de la vegetació mediterrània i també qüestions bàsiques sobre geologia.
Es continua pel camí que va direcció al Castell del Reial. En eixe itinerari es poden observar, si la fauna de la zona està d'acord, empremtes d'alguns mamífers com el javalí, rabosots, gat salvatge... i excrements d'altres.

Als peus del Castell també es conten llegendes sobre com es va desenrotllar la vida en aquella època i aprop podem observar un antic aljub per al magatzem d'aigua.

En este punt iniciem la pujada al Castell del Reial que es troba a 600 m d'altitud, també anomenat d'Ali Maimó, d'origen musulmà". Durant la Reconquista, este castell seria un dels últims en rendir-se a Jaume I.L'ascens és de certa dificultat i presenta un desnivell acusat en pocs metres. Dalt es poden observar distintes restes de les muralles, un aljub i edificis auxiliars. Encara queden restes de les torres defensives i de la torre major de planta rectangular.

Activitat 11: Itinerari a Marines Vell "Itinerari Marines Vell – *Surera de la Bella dolçainera*"

Nivell formatiu: Primària, Secundària.
Duració: 4 hores.

Longitud aproximada: 4 km.
Nombre d'alumnes: 10 a 15 per monitor.

Objectius conceptuals:
- Conéixer els elements integradors de l'ecosistema mediterrani: Sòl, fauna, vegetació més representativa.
- Considerar la incidència de l'activitat humana sobre el paisatge, amb la interpretació dels seus efectes.

Objectius Procedimentals:
- Observació directa dels diferents estrats de vegetació i plantes més característiques, empremtes de fauna, mostres de sòl, paisatge...
- Confecció de dibuixos i descripció a partir de les observacions directes.

Objectius Actitudinals:
- Interés i curiositat per identificar, conéixer i interpretar els elements més característics del paisatge.
- Adquirir sensibilitat i respecte per la conservació del medi natural.

Descripció: Eixida des de la part alta de Marines Vell. L'itinerari s'inicia per una senda marcada com PR – 8 (Xicotet Recorregut núm. 8). Al llarg d'esta senda podem observar diversos punts emblemàtics del Parc Natural: el Barranc del Carraixet entre Marines i Gátova, el Pic de l'Àguila sobre la població de Gátova i el massís del Gorgo, pic de més altura dins del Parc.
A l'acabar la senda, ens trobem amb un xicotet reducte de sureres que també seran objecte del nostre estudi.
Conclourem l'itinerari seguint una pista forestal que ens porta de nou a Marines Vell.

Observacions:
- Itinerari circular.
- No trobarem fonts al llarg del recorregut.
- Al finalitzar l'activitat, el grup disposa d'una àrea recreativa a Marines Vell : Font del Racó

Activitat12 : Itinerari a Nàquera "Font del'Or- Pi del Salt"

Nivell formatiu: 2é i 3 er cicle de Primària, Secundària.
Duració: 4 hores.
Longitud aproximada: 5 km.
Nombre d'alumnes: 20 per monitora.

Objectius Conceptuals:
- Valorar la importància de l'aigua per al desenrotllament de tots els éssers vius.
- Reconéixer els diferents aprofitaments del medi per part del ser humà (pedreres, cultius, urbanitzacions, usos tradicionals...) i la transformació del mateix.

Objectius Procedimentals:

- Observació i descobriment de les incidències del ser humàsobre el medi natural.
- Saber estructurar un model sobre el Cicle de l'Aigua.

Objectius Actitudinals:
- Valorar la necessitat de que existisca una relació equilibrada entre el medi i el ser humà
- Fomentar l'interés per conéixer les característiques i funcions de l'entorn natural.

Descripció : Eixida des de la Font de l'Or als afores de Náquera. El recorregut, en el seu inici, transcorre per un camí ampli entre urbanitzacions, però més endavant, s'endinsa en una zona típica de transformació en cultius de secà i que serviran com a base per a conéixer l'evolució dels usos i del paisatge en les zones forestals valencianes.
En una zona avançada de l'itinerari ens trobem amb explotacions mineres a cel obert (pedreres de roig), hui ja clausurades que permeten comentar la repercussió que han tingut tant en l'economia de la zona, com en el medi natural. Este camí ens porta fins al Barranc del Meliquet, en la capçalera del qual se situa el Salt (salt d'aigua només visible després de dies de pluja). La formació geològica d'esta capçalera és una mostra d'elements geològics diversos com a plegaments, estratificació... En dies clars, esta zona és un excel· lent mirador que ens obri una finestra al mar.
Visitarem el Pi del Salt, pi que estàdins del Catàleg d'Arbres Monumentals.
Tornarem pel fons d'un barranc, accessible per una senda i observarem les condicions ambientals diferents a la resta d'itinerari, quant a: humitat, il· luminació...

Observacions: Partim d'una font i àrea recreativa on es pot dinar al final de l'activitat.

Parc Natural de l'Albufera

Telèfon i fax: **96 162 73 45**
679.19.52.76

Equip: 4 monitors i 2 ajudants de monitor.

Centre de visitants:

- Centre de visitants del Racó de l'Olla, emplaçat a la finca del Racó de l'Olla, a la carretera del Palmar.
  Adreça: Racó de l'Olla.
  Ctra. del Palmar s/n
  46012 – VALÈNCIA

- Centre de visitants de Cavallerisses, també emplaçat a la finca del Racó de l'Olla, a la carretera del Palmar.
  Adreça: Racó de l'Olla.
  Ctra. del Palmar s/n
  46012 – VALÈNCIA

Correu electrònic: raco.olla@terra.es

Horari d'atenció a visites:

Tardor/hivern/primavera	de 8'00 a 14'00 hores i de 16'00 a 17'30 horas
Estiu	de 9'30 a 14'00 hores i de 16'30 a 18'30 hores
Caps de setmana	de 9:30 a 14:00 hores

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:

- Roba còmoda.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar i gorra per a la primavera i l'estiu.
- Cantimplora
- Esmorzar
- Es recomana portar repel· lent d'insectes en les visites de primavera, estiu i tardor.
- A més, es recomana: prismàtics i càmera de fotos
- No han de portar:
  - Telèfon mòbil
  - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
  - *Nintendo*, consola, …
  - Mistera, etc.

Organització de la visita. Nombre d'alumnes

El nombre de persones que es recomana en la visita al centre és de 35 persones, 50 com a màxim, encara que posteriorment el grup es divideix en subgrups de 15 o 20 alumnes per monitor.

Material necessari: per a totes les activitats, el quadern de camp proporcionat al responsable del grup d'escolars en la reunió prévia.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Activitat 1: "Centre de visitants del Racó de l'Olla i torre-observatori"

Nivell formatiu: infantil, primària, ESO i batxiller.
Durada: 30 minuts.
Objectius conceptuals:
- Divulgar els valors naturals de l'espai natural.
- Conéixer el Racó de l'Olla: origen, història, projecte de restauració, importància de la zona de reserva, etc.
- Interpretar, des de la torre-observatori, els diferents ecosistemes representats al Parc Natural de l'Albufera.
- Valorar els impactes sobre el paisatge de les construccions a la Devesa del Saler.
- Observar la diversitat d'aus presents a la Mata del Fang, des de la torre-observatori.

Descripció: visita a l'exposició interpretativa sobre la reserva del Racó de l'Olla que hi ha al centre de visitants i visita a la torre-observatori on es treballa la interpretació del paisatge i l'observació d'aus aquàtiques amb prismàtics i llarga-vista.
Material necessari: es recomana portar prismàtics.
Lloc de l'activitat: Racó de l'Olla.
Persones amb mobilitat reduïda: no, el centre no està adaptat ni és accessible.

Activitat 2: "Centre de visitants de Cavallerisses"

Nivell formatiu: primària, ESO i batxiller.
Durada: 1 hora.
Objectius conceptuals:
- Conéixer la importància de les zones humides de la Comunitat Valenciana i les seues característiques.
- Observar i comparar la diversitat d'espècies en dos ecosistemes diferents del Parc Natural de l'Albufera.
- Concenciar sobre la problemàtica de les espècies en perill d'extinció i conéixer les activitats que es duen a terme per a evitar la seu desaparició.
- Conéixer l'evolució històrica de l'Albufera de València i el seu entorn des de la seua formació fins l'actualitat.
- Valorar la importància de la conservació dels ecosistemes que formen part del parc natural.
- Conéixer les activitats tradicionals que històricament ha realitzat l'espècie humana a aquest entorn natural.

Descripció: visita a l'exposició interpretativa que tracta els següents temes:

- Les zones humides de la Comunitat Valenciana.
- El samaruc (*Valencia hispanica)*, peix endèmic ciprinodòntid que viu a alguns llocs del Parc Natural de L'Albufera.
- Aquari on es pot observar al fartet i al samaruc i on està instal·lada una càmera a través de la qual es possible observar imatges de l'aquari en tres dimensions.
- Exposició sobre el Parc Natural.
- Observació d'aus en temps real mitjançant imatges recollides per dues càmares instal·lades a l'Albufera i a la reserva del Racó de l'Olla. Aquestes càmeres es dirigeixen des del mateix centre per l'observador.
- Projecció d'un audiovisual sobre el Parc instal·lat a la sala de projeccions. La projecció dura uns 15 minuts.

Lloc de l'activitat: Racó de l'Olla.
Persones amb mobilitat reduïda: no, el centre no està adaptat ni és accessible.

Activitat 3: "Itinerari del Racó de l'Olla"

Nivell formatiu: infantil, primer cicle de primària.
Durada: 2 hores.
Objectius conceptuals:

- Observació i exploració de l'entorn immediat.
- Observació i descobriment dels éssers vius que hi habiten i de les relacions que estableixen amb el medi.
- Observació dels trets comuns i diferencials de les espècies més comuns.
- Observació i descobriment de la relació entre el medi natural i les persones. El medi humà
- Observació i descobriment de les interaccions entre els éssers vius i el medi.

Descripció: la visita comença al centre de visitants del Racó on es fa una breu introducció sobre el Parc Natural de l'Albufera i l'àrea del Racó de l'Olla. Seguidament es visita la torre-observatori on es treballa la interpretació del paisatge i l'observació d'aus aquàtiques amb prismàtics i llarga-vista. Posteriorment es recorre la senda ecològica que condueix a l'observatori, on els escolars poden observar les diferents espècies d'aus presents a la llacuna artificial del Racó i provar d'identificar-les mitjançant els dibuixos que n'hi ha al quadern de camp dissenyat per a la realització de l'activitat.
Material necessari:

- Es recomana portar prismàtics.

Lloc de l'activitat: Racó de l'Olla.
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut sí que està adequat.

Activitat 4: "Identificació d'aus"

Nivell formatiu: a partir del 2^{n} cicle de primària.
Durada: 45 minuts.
Objectius conceptuals:

- Experimentació de tècniques d'observació i identificació d'aus.
- Foment d'una actitud de respecte a les aus i, en general, al medi natural.
- Foment d'una actitud compromesa amb les accions de gestió per a la conservació de les aus.

Descripció: a l'observatori que hi ha junt a la llacuna visitable del Racó, s'observen les diferents espècies d'aus presents i s'identifiquen mitjançant una clau dicotòmica que es troba al material didàctic dissenyat per a l'activitat. Aquest quadern de camp conté una llista de 31 espècies que s'han seleccionat d'acord amb els següents criteris: facilitat per a observar-les, facilitat d'identificació, importància al Parc Natural quant a abundància i quant a la seua protecció.

Material necessari:
- Es recomana portar prismàtics.

Lloc de l'activitat: Observatori d'aus del Racó de l'Olla.
Persones amb mobilitat reduïda: no, el centre no està adaptat ni és accessible.

Activitat 5: "Identificació de plantes de les dunes fixes de la Devesa a l'àrea del Racó de l'Olla"

Nivell formatiu: a partir del 2on cicle de primària.
Durada: 45 minuts.
Objectius conceptuals:
- Experimentació de tècniques d'identificació de plantes.
- Foment d'una visió integradora dels ecosistemes.
- Introducció al coneixement de la dinàmica i l'evolució d'un sistema dunar.
- Introducció al coneixement dels distints ambients que es creen als sistemes dunars.
- Coneixement de l'estat actual de la Devesa i foment d'actituds respectuoses al medi natural i compromeses amb les accions de gestió per a la conservació.

Descripció: en una zona del racó de l'Olla on està representat l'ecosistema de les dunes fixes de la Devesa es poden observar les plantes característiques d'aquest ambient que identificarem mitjançant la utilització d'una clau dicotòmica del material didàctic dissenyat per a l'activitat.
Lloc de l'activitat: dunes fixes del Racó de l'Olla
Persones amb mobilitat reduïda: no, el centre no està adaptat ni és accessible.

Activitat 6: "Itineraris en barca per l'Albufera"

Nivell formatiu: a partir del 2n cicle de primària.
Durada: els recorreguts comencen a les 12:00 hores.
- Recorregut curt: 30 minuts.
- Recorregut llarg: 1 hora i 30 minuts.

Nombre d'alumnes: el nombre de persones que es recomana en la visita al centre és de 35 persones, 50 com a màxim, encara que posteriorment el grup es divideix en subgrups de 15 alumnes per monitor. Els monitors efectuen la reserva de les barques, però com es tracta d'un servei privat, el preu del viatge es pagarà directament al barquer al final del recorregut. Els monitors tenen informació sobre els preus vigents.
Objectius conceptuals:
- Introducció al coneixement de la dinàmica de les aigües de L'Albufera i la seua relació amb la conca hidrogràfica.
- Observació de la qualitat de l'aigua.

- Observació i descobriment dels éssers vius que hi habiten i de les relacions que estableixen amb el medi.
- Observació i descobriment de la relació entre el medi natural i les persones.
- Experimentació de tècniques d'identificació d'aus.
- Foment d'una visió integradora dels ecosistemes.
- Observació de l'estat actual de l'Albufera i foment d'actituds respectuoses al medi natural i compromeses amb les accions de gestió per a la conservació.
- Valoració de la importància de les mates com a àrea de refugi i de nidificació per a la fauna.

Descripció:
Recorregut curt: el recorregut comença a l'embarcador que hi ha prop del Centre de visitants i consisteix en donar-li la volta a la Mata de Fang i tornar al punt de partida tot observant la flora i fauna presents.
Recorregut llarg: al llarg del recorregut es poden observar les aus de L'Albufera, les diferents modalitats de pesca, la presència de residus i la vegetació palustre de les vores i de les mates. Recollida de plàncton per a la posterior observació i identificació de diferents espècies.

- El recorregut comença a l'embarcador que hi ha prop del Centre de visitants i es dirigeix cap a la desembocadura de la Sèquia l'Obera, on es realitza la primera parada per a prendre dades relatives a l'aspecte de l'aigua, el fons, la profunditat i la lluminositat.
- Es continua el recorregut en direcció a la Manseguerota. Es realitza un altra parada un poc allunyada de la Mata per a prendre notes sobre els mateixos aspectes que en la parada anterior.
- Des de la Manseguerota s'accedeix a la part Nord de la Mata de Fang. Es realitza un altra parada prop de la mata, davant d'un corredor des d'on es fan escoltes i observacions d'aus de les distintes espècies.
- Tornada al mateix embarcador.

Material necessari: s'hi recomana portar prismàtics.
Lloc de l'activitat: l'Albufera.
Persones amb mobilitat reduïda: no, el centre no està adaptat ni és accessible.

Activitat 7: "Itinerari per la Devesa"

Nivell formatiu: a partir del 2on cicle de primària.
Durada: 1 h i 30 minuts.
Advertència: aquest recorregut solament el podran realitzar els grups que disposen de l'autobús durant tot el matí.
Objectius conceptuals:

- Experimentació de tècniques d'identificació de plantes.
- Foment d'una visió integradora dels ecosistemes.
- Introducció al coneixement de la dinàmica i l'evolució d'un sistema dunar.
- Introducció al coneixement dels distints ambients que es creen als sistemes dunars.
- Observació de l'estat actual de la Devesa i foment d'actituds respectuoses al medi natural i compromeses amb les accions de gestió per a la conservació.
- Experimentació de tècniques d'anàlisi comparatiu de sòls.
- Implicació de professors i alumnes en propostes d'accions de millora.

Descripció: l'itinerari comença a l'Estany de Pujol, on s'arriba amb l'autobús. Seguidament, es dirigeix cap a la platja, recorrent la Devesa transversalment a través dels distints ambients presents als sistemes dunars. Durant el recorregut es realitzen parades amb els alumnes (en parelles o en grups reduï ts) per tal d'observar els trets generals dels distints hàbitats naturals, d'identificar les plantes més representatives i d'observar o escoltar la fauna present. El monitor/a, mitjançat les explicacions, qüestions i comentaris que realitza, aportarà tota la informació necessària per a respondre als dubtes que plantegen els alumnes i per a què després els alumnes puguen complimentar les qüestions del quadern de camp.
Lloc de l'activitat: la devesa de l'Albufera
Persones amb mobilitat reduïda: no, el centre no estàadaptat ni és accessible.

Activitat 8: "El Palmar i la marjal"

Nivell formatiu: a partir del 2on cicle de primària.
Durada: 1 h i 30 minuts.
Advertència: aquest recorregut solament el podran realitzar els grups que disposen de l'autobús durant tot el matí.
Objectius conceptuals:
- Introducció al coneiximent de la història del Palmar.
- Descobriment dels usos i tradicions del Palmar: construccions típiques (barraques), pesca...
- Foment d'una visió integradora dels ecosistemes.
- Els usos a la marjal: el cultiu de l'arròs, la caça...
- Implicació dels professors i dels alumnes en propostes d'accions de millora.

Descripció: Recorregut pel Palmar, on es poden observar els canals i els camps d'arròs que envolten el poble. Posteriorment es visita la confraria de pescadors (llotja). De camí cap a l'Oficina de Gestió Tècnica del Parc es poden veure les construccions típiques de la zona: les barraques.
Lloc de l'activitat: el Palmar i els seus voltants
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no està adaptat, ja que les voreres no tenen rampes, però l'itinerari es podria fer pels carrers de la població.

Activitat 9: "La marjal sud"

Nivell formatiu: secundària.
Durada: 2 hores.
Advertència: aquest recorregut solament el podran realitzar els grups que disposen de l'autobús durant tot el matí.
Objectius conceptuals:
- Introducció a les tècniques d'orientació.
- Coneiximent de la història de l'ermita dels Sants de la Pedra.
- Els usos a la marjal: el cultiu de l'arròs, la caça...
- Introducció a l' evolució històrica del parc a partir de l'observació de l'Ullal de Baldoví.
- Observació de les plantes i animals de la marjal.
- Foment d'una visió integradora dels ecosistemes.
- Implicació dels professors i dels alumnes en propostes d'accions de millora.

Descripció: eixida des del Racó de l'Olla amb autobús fins a la Muntanyeta dels Sants, al terme municipal de Sueca. Seguidament, es puja a la muntanyeta i es visita l'ermita i els voltants. Posteriorment, per un camí entre camps d'arròs ens aproximem fins a l'ullal de Baldoví. Finalment, es torna des de l'ullal a l'inici del recorregut.
Lloc de l'activitat: marjal de Sueca.
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no estàadaptat ni és accessible.

Parc Natural de la Serra de Mariola

Telèfon mòbil: 679 19 52 15

Equip: 2 monitors

Centre de visitants: El centre de visitants s'emplaza al Mas d'Ull de Canals, pròxim a la població de Banyeres de Mariola.

EEA del PN de la Serra de Mariola
Apartat Oficial de Correus
03801 Alcoi

Adreça electrònica: eeamariola@yahoo.es

Horari d'atenció a visites:

Tardor/hivern	de 9'00 a 18'00 hores
Primavera/estiu	de 9'00 a 15'00 hores i de 16'00 a 19'00 hores
Caps de setmana	de 9'00 a 15'00 hores

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:

- Roba còmoda.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar i gorra per a la primavera i l'estiu.
- Cantimplora
- Esmorzar i dinar
- Es recomana impermeable i alguna peça d'abric per a la tardor i l'hivern.
- A més, es recomana: prismàtics i càmera de fotos
- No han de portar:
  - Telèfon mòbil
  - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
  - *Nintendo*, consola, …
  - Mistera, etc.

A tenir en compte:

- Només algunes àrees recreatives del Parc Natural disposen de lavabos públics, el manteniment dels quals també és molt variable. Depenent de l'activitat escollida per a la visita, es recomana avisar d'allò als alumnes per tal què arriben preparats.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

El programa de Divulgació, Interpretació del Patrimoni i Educació Ambiental al Parc Natural de la Serra de Mariola s'enceta amb la següent oferta d'activitats. Aquestes, són el resultat d'una planificació inicial la qual anirà ampliant-se i revisant-se continuament fins

que l'experiència done el resultat més òptim. És per això que cal esmentar la possibilitat d'incloure algunes modificacions en les mateixes.

Cal dir el mateix en allò referent a l'elaboració de material didàctic específic i la preparació d'altres activitats de recolzament com els jocs cooperatius. Seran les principals eines per a portar a terme aquest projecte d'educació ambiental, l'objectiu del qual no resideix en la realització d'activitats de lleure, sinó en la interpretació i coneixement del nostre entorn i en l'adquisició de valors i actituds mitjançant el contacte directe amb el medi natural.

Activitat 1: Xerrades "al voltant de la Mariola"

Nivell formatiu: primària, secundària, batxillerat, universitat, altres.
Durada: 1 hora aprox., encara que s'ajusta durant la reunió prèvia en funció dels continguts i els objectius que es volen assolir.
Nombre d'alumnes: en funció del grup i de la disponibilitat d'espai.
Objectius conceptuals:

- conèixer els valors naturals (flora, fauna, paisatge,...), històrics i culturals (jaciments arqueològics, aprofitaments tradicionals, patrimoni arquitectònic, ...) que caracteritzen la serra de Mariola,
- raonar sobre els motius que han propiciat la protecció d'aquesta serra,
- aproximar el concepte d'espai natural protegit, i les diferents figures de protecció,
- introduir coneixements com a preparació per a una posterior visita al Parc Natural.

Descripció:
L'activitat consisteix en la projecció de diapositives que mostren diferents aspectes i indrets d'interés del Parc Natural, així com alguns exemples que reflecteixen la problemàtica actual de la serra. Tot recolzant-se amb les explicacions dels educadors. Aquesta activitat ha de ser participativa, per la qual cosa, s'intenta implicar a l'alumnat mitjançant una sèrie de qüestions. Aquesta xerrada es recomana com a preparació d'una visita posterior al Parc Natural, encara que es pot plantejar de manera independent.
Material necessari: depén de les necessitats i dels objectius establerts.
Lloc de l'activitat: al centre educatiu o al lloc on s'estime en la reunió prèvia.
Persones amb mobilitat reduïda: depén del lloc on es porte a terme l'activitat.

Activitat 2: Itinerari pel "cor de la Mariola"

Nivell formatiu: primària, secundària, batxillerat, educació especial, altres.
Durada: 3 hores sencer.
Nombre d'alumnes: màxim 30 persones.
Objectius conceptuals:

- conèixer les diferents comunitats vegetals forestals més representades,
- identificar les espècies clau de l'estrat arbori, arbustiu i lianoide,
- identificar algunes espècies animals més comuns, fent-se servir de petjades, excrements i altres senyals, a diferents ambients,
- interpretar els elements i els usos tradicionals que s'hi troben: masos, forns de calç, aprofitaments minerals,
- recuperar part de la cultura popular, tant rica en llegendes, contes i cançons.

Descripció:
L'itinerari comença a l'àrea recreativa de la Font de Mariola, la qual compta amb la font i el castell (coronant l'alt) que li donen nom, paellers, serveis, tauletes de fusta i una zona d'acampada regulada (per a l'ús de la qual s'ha de demanar autorització a la Conselleria de Medi Ambient), així com un refugi, propietat de l'Ajuntament de Bocairent. Continua fins al càmping Les Fonts de Mariola, a les portes del qual hi ha un antic forn de calç ben conservat. A partir d'ací, el camí continua pel GR-7, passant per les cases dels Collets, la casa de la Bassa Roja, el mas del Mingol, la urbanització Mingol-La Mina, el Teular, el mas de Tollos i, finalment, l'ermita de Santa Bàrbera amb la font del Pla i el seu xop monumental. Al llarg de tot aquest itinerari es troben moltes restes de forns de calç i testimonis d'una antiga activitat extractiva d'àrids. En aquest sector de la serra es pot gaudir d'una bona representació de carrascar.
Aquest itinerari dóna la possibilitat d'introduir certes variants per tal de poder adaptar l'activitat a grups de nivells educatius inferiors, possibilitat que s'haurà d'acordar amb l'equip d'educació ambiental.
Material necessari: depén de les necessitats i dels objectius establerts en la reunió prèvia.
Lloc de l'activitat: Àrea recreativa de la font de Mariola i GR-7 (Bocairent).
Persones amb mobilitat reduïda: es pot adaptar l'activitat fent un recorregut més reduït.

Activitat 3: "Cingles de rapinyaires". Itinerari pel Barranc del Cint

Nivell formatiu: 3er cicle de primària, secundària, batxillerat, altres.
Durada: 3 hores i 45 minuts sencer.
Nombre d'alumnes: màxim 30 persones.
Objectius conceptuals:
- conèixer les diferents comunitats vegetals més representades a la serra,
- identificar les espècies més característiques de l'itinerari,
- apropar-se al coneixement de la fauna associada,
- observar les peculiaritats fisonòmiques del voltor comú i analitzar el seu paper en l'ecosistema,
- aproximar-se a les activitats i els aprofitaments tradicionals i valorar les necessitats socials en diferents moments històrics,
- debatre sobre la problemàtica ambiental que actualment s'hi troba: impacte paisatgístic (extraccions minerals, línies elèctriques, obertura de pistes, urbanització, ...), ocupació i fragmentació del territori, ...
- localitzar la serra dins el seu context biogeogràfic,
- comentar la història del Preventori: origen, transformació del paratge.

Descripció:
L'itinerari s'inicia des de l'àrea recreativa del Preventori (al terme municipal d'Alcoi), què ofereix diversos serveis com: fonts, taules, bar amb sanitaris (s'haurà de consultar l'horari), paellers, així com piscines a la temporada d'estiu. Continua pel barranc del Cint, on s'obri a la vall trobem les restes del teular del Llonganissero, el qual representa un element important, mostra dels aprofitaments més recents que s'han dut a terme a la serra. El barranc del Cint és un paratge on tradicionalment han anidat algunes espècies de rapinyaires, a més, es conserva una comunitat vegetal típica de barranc molt interessant. El pas per les proximitats d'antics masos, permetrà observar exemples vius de l'activitat agrícola tradicional característica d'aquestes terres, ja que molts d'ells encara són en ús. Després d'una curta però empinada senda, s'arriba a unes antigues pedreres,

on actualment es porta a terme el Projecte Canyet, el qual pretén afavorir la reintroducció del voltor comú (*Gyps fulvus*) en unes terres on es té constància de la seua presència. L'itinerari permetria una observació fàcil tant de voltors com d'altres aus que hi sovintegen. Malgrat el desnivell, és aquest un itinerari que no requereix gran preparació física i que per altra part ofereix boniques panoràmiques de la serra de Mariola (amb el cim del Montcabrer, l'Alberri, la Mola de Serelles, l'ermita de Sant Cristòfol, etc.) i de les serres dels voltants: la Serrella, l'Aitana, els Plans, la Serreta, el Carrascar de la Font Roja, ...

Material necessari: depén de les necessitats i dels objectius establerts en la reunió prèvia.

Lloc de l'activitat: Forest pública de Sant Cristòfol i voltants (Alcoi).

Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no és adequat.

Activitat 4: "A l'ombra de les caves". Itinerari per l'Ombria de Mariola

Nivell formatiu: 3er cicle de primària, secundària, batxillerat, altres.

Durada: 3 hores i 45 minuts sencer.

Nombre d'alumnes: màxim 30 persones.

Objectius conceptuals:

- conèixer les diferents comunitats vegetals més representades a la serra,
- identificar les espècies més característiques de l'itinerari,
- apropar-se al coneixement de la fauna associada,
- descobrir i valorar la feina dels antics nevaters,
- analitzar la importància econòmica i social del comerç de la neu i el gel naturals a la mediterrània,
- debatre sobre l'actual estat de conservació del patrimoni arquitectònic (caves i castells),
- interpretar el paisatge de tipus mosaic i la seua evolució des dels primers pobladors,
- localitzar la serra dins el seu context biogeogràfic,
- comentar la història del Convent d'Agres.

Descripció:

L'eixida es fa des de l'àrea recreativa del Convent d'Agres, construit al segle XVI sobre les restes d'un antic castell d'origen musulmà. L'àrea recreativa compta amb tauletes, bar-restaurant i fonts. És aquest un paratge molt estimat i conegut per la gent dels voltants i són nombroses les persones que hi acudeixen en romeria. L'itinerari transcorre per l'ombria de la Mariola, oferint la possibilitat d'endirsar-se en una vegetació molt diversa. La senda s'enlaira fins el molló del Teix (o Comptador), què ofereix una de les vistes més impressionants de la Mariola: Montcabrer, part de la vall del Comtat i el castell de Cocentaina, les serres d'Ontinyent i d'Agullent i, fins i tot, en dies clars el castell de Xàtiva. Aquest itinerari dóna a conèixer a més a més, uns dels elements més emblemàtics: les caves (especialment la cava Gran o Arquejada), què van estar en funcionament des del segle XVI o XVII fins el XX. La baixada es fa per pista forestal, la qual permetrà un aprofitament didàctic més intens. Es dóna també l'opció d'arribar fins a la font del Molí Mató on es conserva un dels millors exemples de vegetació associada a deus i brolladors de terres valencianes.

Material necessari: depén de les necessitats i dels objectius establerts en la reunió prèvia.

Lloc de l'activitat: Ombria de Mariola (Agres).

Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no és adequat.

Activitat 5: "Camí d'aigües". Itinerari per la capçalera del Vinalopó

Nivell formatiu: 2n i 3er cicle de primària, secundària, batxillerat, altres.
Durada: 2 hores i 45 minuts sencer.
Nombre d'alumnes: màxim 30 persones.
Objectius conceptuals:
- conèixer i gaudir d'un ecosistema de ribera,
- relacionar l'ambient fluvial amb la vegetació i la fauna associades,
- identificar les espècies més característiques de l'itinerari,
- recordar el cicle de l'aigua,
- valorar els usos de l'aigua al llarg de la història: força motriu dels molins (de fàbriques papereres i tèxtils, ...), aprofitaments agrícoles (basses de reg).

Descripció:
L'itinerari transcorre al llarg del tram alt del riu Vinalopó, on es troben diverses construccions i edificacions per a diferents tipus d'aprofitament de l'aigua com: l'assut de la Tosca i el molí Nou (passant per la font de la Burrà), la fàbrica de la Campana i la fàbrica de Blanes, a més de nombroses basses de reg, fins arribar a la font de la Coveta (la qual s'ha considerat popularment com a naiximent del Vinalopó), per després tornar per pista forestal. Dóna idea de la riquesa d'aqüífers d'aquestes terres.
Material necessari: depén de les necessitats i dels objectius establerts en la reunió prèvia.
Lloc de l'activitat: capçalera de la conca del riu Vinalopó (Banyeres i Bocairent).
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no és adequat.

Activitat 6: "Una cita amb la història". Itinerari per les terres del Comtat

Nivell formatiu: 3er cicle de primària, secundària, batxillerat, altres.
Durada: 2 hores i 45 minuts sencer.
Nombre d'alumnes: màxim 30 persones.
Objectius conceptuals:
- interpretar el paisatge de tipus mosaic i la seua evolució des dels primers pobladors,
- aproximar-se a les activitats i els aprofitaments tradicionals i valorar les necessitats socials en diferents moments històrics,
- recuperar part de la cultura popular, tant rica en llegendes, contes i cançons.
- identificar les espècies més característiques de l'itinerari,
- debatre sobre l'actual estat de conservació del patrimoni arquitectònic (castells, ermites),
- debatre sobre la problemàtica ambiental que actualment s'hi troba: impacte paisatgístic (extraccions minerals, línies elèctriques, obertura de pistes, urbanització, ...), ocupació i fragmentació del territori, ...
- localitzar la serra dins el seu context geogràfic.

Descripció:
Aquest itinerari comença al Palau Comtal de Cocentaina, edifici d'estil gòtic-renacentista, construït sobre un edifici musulmà del s.XII. La marxa s'inicia cercant els estrets carrerons de l'antic barri musulmà del Raval. Continua pujant, passant pel baixador del ferrocarril

Alcoi-València, fins l'àrea recreativa de l'ermita de Santa Bàrbara (construcció "de conquesta" de la segona meitat del s.XIII). Agafant una senda a la dreta, zigzagueja pel pendent, amb oliveres i ametlers (com a mostra del tipus de conreu tradicional), en una pràctica heretada dels àrabs. La troballa d'excrements en el camí, dóna idea de la presència d'animals difícils de veure. En l'ascensió, es veuen restes de la muralla i els abrics que van servir de refugi a antics pobladors. Continua fins el mirador a peus del Castell (torre d'origen cristià de finals del s.XIII o principis del s.XIV, sobre les restes d'un castell musulmà del s.X), des del qual es pot fer un exercici de descripció i interpretació del paisatge. Baixa entre casetes amb alguns bancals d'ametlers, oliveres i alguns fruitals, fins la pinada de l'àrea recreativa de l'ermita de Sant Cristòfol. Després baixa per carretera fins arribar en breu, travessant els carrerons del casc antic, al Palau Comtal.
Material necessari: depén de les necessitats i dels objectius establerts en la reunió prèvia.
Lloc de l'activitat: penya Blanca i àrees recreatives de Santa Bàrbara i Sant Cristòfol.
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no és adequat.

Activitat 7: Pujada al castell de Mariola

Nivell formatiu: primària.
Durada: 2 hores.
Nombre d'alumnes: màxim 25 persones.
Objectius conceptuals:
- recuperar part de la cultura popular, tant rica en llegendes, contes i cançons,
- identificar les espècies vegetals més comunes,
- observar i interpretar el paisatge en mosaic, tant característic a l'interior de la serra.

Descripció:
Aquesta activitat consisteix principalment en pujar des de l'àrea recreativa de la Font de Mariola al castell, coronant el tossal. Aquesta directa ascensió passa per les immediacions d'una coveta, tot travessant per una zona atapeïda de pins, carrasques, coscolles, altres arbustives, aromàtiques, ..., fins arribar al mateix cim, on es troben les restes del castell i des d'on es pot gaudir d'una imponent panoràmica de tot l'interior de la serra, amb els seus masos, camps de cultiu, diferents planes i elevacions, i els voltants. L'itinerari interpretatiu ve acompanyat del relat de la "llegenda de Mariola", utilitzada com a fil conductor al llarg de tota l'activitat.
Es pot adaptar l'activitat per a grups de nivells inferiors i amb requeriments especials, fent la passejada per l'àrea recreativa.
Material necessari: depèn d'allò establert en la reunió prèvia.
Lloc de l'activitat: font i castell de Mariola (TM de Bocairent).
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no és adequat.

Parc Natural del Carrascar de la Font Roja

Telèfon/fax: 96 533 76 20 / 679.19.58.09

Equip: 3 monitors i 1 ajudant de monitor

Centre de visitants: El Centre de visitants està emplaçat als antics xalets del paratge del Santuari de la Font Roja.

Adreça: Carretera de la Font Roja s/n. 03801 Alcoi
Adreça de correus: Apartat Oficial de Correus. 03801 Alcoi

Correu electrònic: eeafontroja@yahoo.es

Horari d'atenció a visites:

Tardor/hivern	de 9'00 a 18'00 hores
Primavera/estiu	de 9'00 a 15'00 hores i de 16'00 a 19'00 hores
Caps de setmana	de 9'00 a 15'00 hores

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:

- Roba còmoda.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar i gorra per a la primavera i l'estiu.
- Cantimplora
- Esmorzar i dinar
- Es recomana impermeable i alguna peça d'abric per a la tardor i l'hivern.
- A més, es recomana: prismàtics i càmera de fotos
- No han de portar:
    - Telèfon mòbil
    - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
    - *Nintendo*, consola, …
    - Mistera, etc.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Amb les activitats que es proposen es tracta d'interpretar i conéixer l'ecosistema de primera de mà i d'adquirir una sèrie de valors cap al medi ambient que induïsquen l'alumnat a repectar-lo i estimar-lo. En aquest sentit, no es tracta de fer senderisme ni de batre cap meta esportiva.

Tots els itineraris van acompanyats d'activitats i/o jocs cooperatius que es realitzaran a l'exterior o l'interior del centre depenent de les característiques del joc o de l'activitat, del grup, de l'edat i de les condicions meteorològiques.

Per a dur endavant aquest projecte d'educació ambiental està preparant-se una carpeta amb fitxes de continguts teòrics i activitats que permetrà tractar alguns aspectes del parc natural de forma concreta i en la qual es basarà el treball de les activitats d'itinerari.

Activitat 1: Centre de Visitants del Parc Natural del Carrascar de la Font Roja

Nivell formatiu: infantil, primària, ESO, batxiller, universitat, altres
Durada: s'ajusta durant la reunió prèvia
Nombre d'alumnes: fins a 35 persones, en funció de l'activitat
Objectius conceptuals: conéixer i interpretar els valors naturals, històrics i culturals que caracteritzen el Parc.
Descripció:

- Audiovisual "El Carrascar de la Font Roja" de Klee Video. La durada de la projecció és de 35 minuts. Destinat a nivells superiors al primer cicle de l'Ensenyament Secundari. Proposa una ullada al llarg de les quatre estacions de l'any, tractant tots els aspectes que es poden trobar: flora, fauna, paisatge, costums, patrimoni històric, artístic i cultural.
- Audiovisual "Las aventuras de Castor". Consta de quatre capítols de curta durada (12 minuts cadascún). Destinat a l'Ensenyament Infantil i Primari. Tracta temes de problemàtica ambiental general. Complementa l'activitat de coneixement del medi.
- Diaporama sobre el Parc Natural del Carrascar de la Font Roja. La durada és variable i adaptable a tots els nivells. Aquesta activitat està en preparació i estarà disponible en breu.
- Exposició del Centre de Visitants. No hi ha una exposició concreta destinada al CV del PN del Carrascar de la Font Roja i depén de la disponibilitat d'exposicions. També cap la possibilitat de veure en un televisor del centre, imatges del niu d'àguila de panxa blanca en temps real. Aquest recurs forma part del Programa de vigilància i control d'esta espècie en perill d'extinció.
- Activitats i jocs d'interior. Es poden realitzar després de l'itinerari, quan les condicions meteorològiques no permeten realitzar itineraris o activitats a l'exterior o quan el mestre ho sol.licite per les característiques del grup (grups especials). En preparació i disponible en breu.

Material necessari: depén de les característiques i els objectius del grup.
Lloc de l'activitat: Centre de Visitants del Parc Natural del Carrascar de la Font Roja.
Persones amb mobilitat reduïda: el Centre de Visitants no està adaptat.

Activitat 2: Itinerari Santuari-Mas de Tetuan-el Menejador

Nivell formatiu: primària, ESO, batxiller, universitat, altres
Durada: s'ajusta durant la reunió prèvia; 3h 30 minuts com a mínim si es fa sencer, i fins a les 14:00 hores.
Nombre d'alumnes: màxim 30 persones per monitor
Objectius conceptuals: conéixer el bosc mediterrani, identificar la flora del Parc, apropar-se a la fauna autòctona, distingir les diferents unitats geològiques, valorar les activitats i els aprofitaments tradicionals, conéixer la història que ha determinat la vida d'aquest espai natural, debatre sobre la problemàtica ambiental i el per què de la protecció i la conservació dels espais naturals, determinar els factor abiòtics condicionants

com la orientació, etc., localitzar-se dins el context biogeogràfic, aprendre a valorar el paisatge.
Estos objectius es concreten durant la reunió prèvia.
Descripció: aquest es considera l'itinerari principal del Parc, ja que és el que millor dóna una visió general de les seues característiques i té més punts d'interés. L'itinerari comença al Centre de Visitants, adjacent al Santuari i a la font que dóna nom al paratge, eixint en direcció al Mas de Tetuan, tram que coincideix amb el sender GR-7, passant per la cova Gelada, el pla de la Mina, el pla dels Galers, travessant un bosquet caducifoli d'esta espècie, i el mirador de Pilatos; al llarg d'aquest segment trobarem les espècies vegetals més representatives del Carrascar a més d'altres elements naturals i etnològics com carboneres, forns de calç, etc. Després passa per davant de la Cava Coloma, construcció d'enorme valor patrimonial, fins arribar al cim del Menejador, des d'on podem albirar totes les serres d'aquestes comarques, per després baixar per la senda, la qual presenta un estat de conservació molt elevat, des del punt de vista natural. Esta activitat es pot realitzar, com habitualment succeeix, amb nombroses variants (en funció de la disponibilitat de temps, etc.) què es planifiquen en la reunió prèvia, ja que l'itinerari és molt llarg i requereix un esforç físic considerable.
Material necessari: depén de les característiques i els objectius del grup
Lloc de l'activitat: Itinerari Santuari-Mas de Tetuan-el Menejador
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no està adequat.

Activitat 3: Itinerari per la zona d'Ús Públic

Nivell formatiu: infantil, educació especial, altres
Durada: s'ajusta durant la reunió prèvia i fins les 14:00 hores.
Nombre d'alumnes: màxim 30 persones per monitor
Objectius conceptuals: experimentar un contacte amb la natura, apropar-se a les característiques del bosc mediterrani i a les d'aquest Parc Natural en concret, conéixer la història que ha determinat la vida d'aquest paratge.
Estos objectius s'estableixen durant la reunió prèvia
Descripció: aquest itinerari s'adequa per a cada cas concret. Permet tractar els següents temes principalment: el bosc mediterrani, història de la Font Roja i tradicions i costums.
Material necessari: depén de les característiques i els objectius del grup
Lloc de l'activitat: paratge del Santuari de la Font Roja
Persones amb mobilitat reduïda: l'activitat sí que es pot realitzar.

Activitat 4: Itinerari del Barranc de l'Infern

Nivell formatiu: primària, ESO, batxiller, universitat, altres
Durada: 2h 30 minuts
Nombre d'alumnes: màxim 30 persones per monitor
Objectius conceptuals: conéixer el bosc mediterrani, identificar la flora del Parc, apropar-se a la fauna autòctona, conéixer la història que ha determinat la vida d'aquest espai natural, aprendre a valorar el paisatge, distingir les diferents unitats geològiques, debatre sobre la problemàtica ambiental i el per què de la protecció i la conservació dels espais naturals, determinar els factor abiòtics condicionants com la orientació, etc., localitzar-se dins el context biogeogràfic.

Descripció: aquest itinerari coincideix amb l'itinerari principal fins al pla dels Galers, des d'on començarem a baixar per la senda que travessa els barrancs de l'ombria del Carrascar, fins arribar a la font del Rossinyol, adjacent a la carretera d'accés al Santuari. Aquest itinerari dóna una visió més particular del Parc Natural, mostrant la vegetació de barrancs i també la transició entre el carrascar d'ombria i el pinar instal· lat en les parts més baixes. És molt interessant des del punt de vista paisatgístic.
Material necessari: depén de les característiques i els objectius del grup
Lloc de l'activitat: Itinerari del Barranc de l'Infern
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no estàadequat.

Activitat 5: El Xicotet Itinerari

Nivell formatiu: infantil, primària, ESO, batxiller, universitat, altres
Durada: s'ajusta durant la reunió prèvia; 1h 30 minuts aprox. I fins a les 14:00 hores.
Nombre d'alumnes: màxim 30 persones per monitor
Objectius conceptuals: conéixer la història que ha determinat la vida d'aquest espai natural, conèixer el bosc mediterrani, identificar la flora del Parc, apropar-se a la fauna autòctona, distingir les diferents unitats geològiques, debatre sobre la problemàtica ambiental i el per què de la protecció i la conservació dels espais naturals, determinar els factor abiòtics condicionants com l'orientació, etc., localitzar-se dins el context biogeogràfic, aprendre a valorar el paisatge.
Descripció: Aquest itinerari pretén descobrir el paratge del Santuari de la Font Roja amb tots els elements naturals, històrics, culturals que trobem en esta zona d'ús públic del Parc Natural, que a més resulta ser la més visitada. Amb aquest itinerari els visitants poden perfectament emportar-se una visió global dels principals tretes que caracteritzen aquest espai natural. Comença al Centre de Visitants, la font i l'ermita, passant per l'aparcament per a baixar a la font del Xop, pràcticament desconeguda. Després es torna a pujar per la zona d'acampada, la glorieta dels paellers, la cova Gelada, el pla de la Mina i el mirador del pla de la Mina, on trobem una panoràmica de la propera serra de Mariola, la població d'Alcoi i als nostres peus, el carrascar d'ombria amb el Santuari de la Font Roja.
Material necessari: depén de les característiques i els objectius del grup
Lloc de l'activitat: paratge del Santuari de la Font Roja
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no estàadequat.

Parc Natural de la Marjal de Pego-Oliva

Telèfon/fax: 96 640 02 51 / 679.19.52.27

Equip: 1 monitor i 1 ajudant de monitor.

Centre de visitants: No hi ha centre de visitants. L'equip de monitor i ajudant realitza les tasques administratives i de preparació de les activitats a un local cedit per l'ajuntament de Pego. A més a més, l'oficina administrativa del Parc es troba a la següent adreça:

Centre Sant Francesc. Oficina del PN a Oliva — tel.: 96 2850528
fax (ajunt. Oliva): 96 5561486
Carretera Oliva-Pego, 5 — 46780 - OLIVA

Horari d'atenció a visites:

Tardor/hivern	de 8'00 a 15'00 hores i de 16'00 a 18'00 hores
Primavera/estiu	de 8'00 a 14'00 hores i de 16'00 a 19'00 hores
Caps de setmana	No hi ha servei

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:

- Roba còmoda.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar i gorra per a la primaver i l'estiu.
- Cantimplora
- Esmorzar i dinar
- Es recomana portar repel· lent d'insectes.
- A més, es recomana: prismàtics i càmera de fotos
- No han de portar:
  - Telèfon mòbil
  - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
  - *Nintendo*, consola, …
  - Mistera, etc.

Informació d'interés:

- El parc no disposa de lavabos públics. Es recomana avisar d'açò als alumnes per tal que arriben preparats.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Activitat 1: "Coneix el Parc Natural de la Marjal de Pego-Oliva"

Nivell formatiu: tots els nivells.
Durada: tot el matí.
Nombre d'alumnes: 35. Màxim 50 per limitacions de la sala.
Objectius conceptuals:

- Observació i exploració de l'entorn immediat.
- Observació i descobriment dels éssers vius que hi habiten i de les relacions que estableixen amb el medi.
- Foment d'una visió integradora dels ecosistemes.
- Introducció al coneixement dels distints ambients que es creen a les marjals.
- Introducció al coneixement de la dinàmica de les aigües a la marjal i la seua relació amb la conca hidrogràfica.
- Observació de la qualitat de l'aigua.
- Observació i descobriment de la relació entre el medi natural i les persones. El medi humà Els usos a la marjal. El cultiu de l'arròs.
- Observació i descobriment de les interaccions entre els éssers vius i el medi.
- Observació de l'estat actual de la marjal i foment d'actituds respectuoses al medi natural i compromeses amb les accions de gestió per a la conservació.

Descripció: Es tracta d'unes activitats dirigides a donar a conéixer als visitants els trets característics del Parc Natural: la marjal, l´aigua, la vegetació característica, la fauna, el conreu tradicional de l'arròs, l´actual conreu d´arròs ecològic etc. El programa de l'activitat és el següent:

- 10:00 hores. L'autobús estaciona a l'entrada de Pego i s´espera allí. Els visitants van a peu a la Plaça de l'Ajuntament, telefonen als educadors informant de la seua arribada i esmorzen.

- 10:30 hores. Des de la Plaça de l´Ajuntament ens dirigim a la Casa de la Cultura de Pego, on es realitza una xarrada al voltant de:

  Espais Naturals Protegits:
  . què són?
  . per què es creen?
  . quants en tenim a la Comunitat Valenciana?
  . quins són?
  . on estan?
  . quins valors naturals tenen?
  . què ens senbla la seua existència?
  . el per què de la seua protecció
  . els objectius de la conservació

  Zones Humides:
  . què sòn?
  . quantes en tenim a la Comunitat Valenciana?
  . quines són?
  . on estan?
  . quins valors naturals tenen?
  . en coneixem alguna?
  . quina?
  . el per què de la seua protecció
  . els objectius de la conservació

La Marjal de Pego-Oliva:
. en quines comarques està?
. cóm és el seu paisatge?
. què esperem vore?

El conreu de l´arròs ecològic:
. què suposa fer agricultura en un Parc Natural
. mesures per a la compatibilitat
. ventatges ambientals
. principals varietats

Es visualitza el vídeo *"La Marjal de Pego-Oliva"*, de la col· lecció de vídeos d'Espais Naturals de la Comunitat Valenciana, o un audiovisual sobre els valors ambientals del Parc Natural que permet treballar aspectes com:

. geografia: situació, localització, limits i orientació
. geomorfologia
. evolució del paisatge
. ecosistemes representats al PN
. l´aigua
. vegetació
. fauna
. història
. el medi humà
. actuació antròpica

També podem vore l´ audiovisual: *El conreu de l´arròs ecològic al Parc Natural La Marjal de Pego-Oliva* i treballar aspectes com:

. el cicle anual del conreu
. factors que intervenen
. les varietats
. les plagues
. el procés d´obtenció del segell del CAE
. la comercialització del producte

Finalment, es planteja una discussió sobre els temes tractats.

- 12:00 hores. Visita al Museu Etnològic de Pego, situat a la mateixa Casa de Cultura, on hi ha una exposició dedicada al conreu tradicional de l'arròs. Al llarg d´aquesta visita es tracta de:

  . la introducció del conreu en aquesta marjal
  . la seua història
  . els ferraments que s'han utilitzat tradicionalment
  . les diferents feines segons l´estació de l'any

- 12:30 hores. El grup torna a l'autobús estacionat a l'entrada del poble i ens dirigim al Parc Natural on es realitza una ruta:

. Pujada a la Muntanyeta Verda
. Recorregut per la marjal vorejant el riu Bullent
. Recorregut pels arrossars

La pujada a la Muntanyeta Verda ens serveix per a orientar-nos, parlar de l´extensio i observar els límits del PN, asenyalar els principals accidents geogràfics de la zona, vore el curs del riu Bullent i del riu Salinar, indicar on es troben alguns ullals, recordar la procedència de l´aigua i el funcionament de la marjal a nivell hidrològic, imaginar l´evolució geomorfològica, recordar algunes anècdotes de la història de la marjal, interpretar el paisatge, descubrir les actuacions humanes, identificar els sorolls del nostre entorn, reconeixer per l´olor algunes plantes...

El recorregut per la marjal ens permet seguir un itinerari pel costat del riu Bullent, observar el funcionament de les parades, explorar l´entorn, travessar un senillar, descobrir un ullal, observar les aus, reconeixer les plantes més característiques, interpretar els ecositemes que conviuen en un ecotò, recordar les característiques del sòl de la marjal, prendre mostres, investigar l´orige dels forats que observem, analitzar alguns paràmetres de l´aigua com la temperatura, salinitat, pH ..

El recorregut pels arrossars ens permet contemplar de prop i en viu el que hem estat parlant sobre el cicle anual del creixement de l´arròs així com els diferents aspectes que estan íntimament relacionats: fauna i vegetació que conviu amb l´arròs, plagues, circul.lació de l´aigua, hores d´entrada i d´eixida ...

- 14:00 hores. Dinar i fi de la visita. Es pot realitzar al costat del riu Bullent, encara que no hi ha cap instal· lació, servei, ni àrea recreativa adequada a l'efecte.

Material necessari: llibreta i llapis per a prendre notes.
Lloc de l'activitat: Casa de la Cultura de Pego i Parc Natural. També li oferim la possibilitat de que siga l´equip d´educació ambiental qui es desplace al centre escolar o local de l´associació per tal de treballar allí els valors ambientals del parc i/o el conreu de l´arròs ecològic.
Persones amb mobilitat reduïda: l'activitat de rutes no és adequada per falta d´infraestructures apropiades.

Parc Natural del Montgó

Telèfon i fax: 96 642 32 05
679.19.64.61

Equip: 1 monitor i 1 ajudant de monitor.

Centre de visitants: El Centre de visitants està emplaçat a la finca municipal de Torrecremada.

Adreça: c. Ramón Ortega s/n
03700 – DÈNIA

Correu electrònic: parquemontgo@hotmail.com

Horari d'atenció a visites:

Tardor/hivern	de 8'00 a 15'00 hores i de 16'00 a 18'00 hores
Primavera/estiu	de 8'00 a 14'00 hores i de 16'00 a 19'00 hores
Caps de setmana	No hi ha servei

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:

- Roba còmoda i gorra.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar
- Cantimplora
- A més, es recomana: prismàtics i càmera de fotos
- No han de portar:
  - Telèfon mòbil
  - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
  - *Nintendo*, consola, …
  - Mistera, etc.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Activitat 1: "Centre de visitants de Torrecremada"

Nivell formatiu: infantil, primària, ESO i batxiller.
Durada: 1 hora
Nombre d'alumnes: 30 persones com a màxim per grup.
Objectius conceptuals: donar a conéixer els aspectes generals del Parc.
Descripció: visionat del vídeo "El Parc Natural del Montgó", de la col·lecció de vídeos dels espais naturals valencians, i visita guiada de l'exposició sobre el Montgó. Es tracten els següents temes: geomorfologia, vegetació, fauna, usos, història, etc.
Material necessari: llibreta i llapis per a prendre notes.

Lloc de l'activitat: Torrecremada
Persones amb mobilitat reduïda: l'entrada al Centre de Visitants té unes escales que impedeixen l'accés a persones amb cadira de rodes.

Activitat 2: "Visita als vivers de planta autòctona"

Nivell formatiu: infantil, primària, ESO i batxiller.
Durada: 30 minuts
Nombre d'alumnes: 30 persones com a màxim per grup.
Objectius conceptuals: conèixer les tècniques i els materials emprats al viver forestal de planta autòctona, valorar la funció que realitza el viver per a la gestió i la conservació del nostre entorn.
Descripció: Visita al viver amb explicació de les activitats que es duen a terme: llistats d'espècies, recollida i tractament de les llavors, sembres, substrats, etc.
Material necessari: llibreta i llapis per aprendre notes.
Persones amb mobilitat reduïda: l'activitat sí que es pot realitzar.

Activitat 3: "Itinerari de la Cova de l'Aigua"

Nivell formatiu: a partir del tercer cicle de primària
Durada: 2 hores i 30 minuts
Nombre d'alumnes: 30 persones com a màxim per grup.
Objectius conceptuals:
- Observació del funcionament de l'ecosistema front agressions com el foc.
- Coneixement de la història i els usos tradicionals de la muntanya.
- Descobriment de la riquesa botànica i alguns dels endemismes més destacats del Montgó.
- Observació dels microclimes que afecten els penya-segats d'ombria. Causes.
- Aproximació a la situació geogràfica i orientació de la muntanya i del paisatge que envolta el Parc Natural.

Descripció: l'activitat es desenvolupa al llarg de la ruta que porta des de l'ermita del Pare Pere, al començament del Camí Colònies fins la Cova de l'Aigua. Durant el recorregut es fan parades o estacions en les què es convida els alumnes a observar i descobrir l'entorn ajudats pels monitors del Parc Natural.
Material necessari: llibreta, llapis i llinterna.
Lloc de l'activitat: Ombria del Montgó, Camí Colònies i Cova de l'Aigua.
Observacions: l'autobús ha d'acostar el grup des del centre de Torrecremada fins la zona d'aparcament recomanada.
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no estàadequat.

Activitat 4: "Itinerari de la Cova Tallada"

Nivell formatiu: a partir de ESO
Durada: 2 hores
Nombre d'alumnes: 30 persones com a màxim per grup.
Objectius conceptuals:
- Apropar-se al funcionament dels ecosistemes litorals.
- Identificar els efecte de les accions antròpiques sobre el medi.

- Valorar les activitats i els aprofitaments tradicionals.
- Conéixer la història que ha determinat la vida d'aquest espai natural.
- Conéixer l'origen geològic de la cova.
- Conéixer la Reserva Marina del Cap de Sant Antoni i adonar-se'n de la importància de la creació de reserves marines, tant per a la pesca com per a la conservació de les espècies i els fons marins.
- Conéixer una antiga cantera de pedra tosca.

Descripció: l'activitat es desenvolupa al llarg de la ruta que porta des de la cala de Les Rotes fins la Cova Tallada. Durant el recorregut es fan parades o estacions en les què es convida els alumnes a observar i descobrir l'entorn ajudats pels monitors del Parc Natural. Esta ruta transcorre paral·lela al litoral pel Cap de Sant Antoni, i en els mesos més calorosos és possible (quasi recomanable) prendre el bany en la mateixa Cova Tallada, on a més es pot gaudir de l'observació de l'abundant fauna marina que trobem a la Reserva Marina si es porta l'equip mínim (ulleres i tub).
Material necessari: llibreta, llapis i llinterna. A l'estiu es pot portar banyador i tovallola. Qui ho tinga també pot portar ulleres de bussejar i tub.
Lloc de l'activitat: Cap de Sant Antoni, Montgó
Observacions: l'autobús ha d'acostar el grup des del centre de Torrecremada fins la zona d'aparcament recomanada.
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no està adequat.

Activitat 5: "Itinerari de la Torre del Gerro"

Nivell formatiu: infantil i primària
Durada: 1 hora
Nombre d'alumnes: 30 persones com a màxim per grup.
Objectius conceptuals:

- Apropar-se al funcionament dels ecosistemes del bosc mediterrani litoral.
- Identificar i conéixer la flora del Parc i els endemismes.
- Valorar les activitats i els aprofitaments tradicionals.
- Conéixer la història que ha determinat la vida d'aquest espai natural.
- Aprendre a valorar el paisatge.

Descripció: La ruta comença al mateix lloc que l'activitat anterior, a la cala de Les Rotes, on es visita la vora de la mar on pot observar-se l'ecosistema litoral. A continuació es puja per un camí molt suau fins la Torre del Gerro. Al llarg de l'itinerari es van fent parades en les què es tracta l'ecosistema, el bosc, el paisatge, la influència humana i la història del paisatge.
Material necessari: llibreta i llapis. A l'estiu es pot portar banyador i tovallola. Qui ho tinga també pot portar ulleres de bussejar i tub.
Lloc de l'activitat: Les Rotes, Montgó
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no està adequat.

Activitat 6: "Itinerari de les planes del cap de Sant Antoni"

Nivell formatiu: Tots els nivells
Durada: 2 o 3 hores
Nmbre d'alumnes: 30 persones per grup

Objectius conceptuals:

- Apropar a l'alumne al funcionament dels ecosistemes del bosc mediterrani litoral.
- Identificar i conéixer la flora del parc i els endemismes.
- Valorar les activitats i els usos tradicionals de la Comarca de la Marina Alta.
- Conéixer la història que ha determinat la vida d'aquest espai natural.
- Aprendre a valorar el paisatge.
- Conéixer el funcionament i la história dels molins de vent.

Descripció: Aquesta ruta comença en l'area recreativa del cap de Sant Antoni a 500 m. del far. Es pot accedir als acantilats que formen part de la microrreserva del cap. L'itinerari continua pel camí que passa per dins de la pinada, entre cultius de secà, típics de la zona, junt al santuari de la Mare de Déu dels Àngels i finalitza en l'espectacular concentració de molins de vent que dominen la badia de Xàbia.

Material necessari: llibreta, llapis

Lloc de l'actividad: Les Rotes, Montgó.

Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no està adequat, encara que podria adequar-se en el futur.

Parc Natural del Penyal d'Ifac

Telèfons: **96 597 20 15** **679.19.59.12**

Fax: **96 597 23 56**

Equip: 2 monitors i 1 ajudant de monitor. Hi ha reforç en Setmana Santa i Pàsqua, i durant els mesos d'estiu

Centre de visitants: el Centre de visitants està emplaçat a la cara nord del Penyal.

Adreça: Centre de Visitants del Penyal d'Ifac
C/ Illa de Formentera, s/n
03710 – CALP

Horari d'atenció a visites:

Tardor/hivern/Primavera	de 8'00 a 15'00 hores i de 16'00 a 18'00 hores
Estiu (quan hi ha reforç)	de 8'00 a 19'00 hores (ininterrompidament)
Caps de setmana	de 9'00 a 15'00 hores

A Setmana Santa i Pàsqua, i entre el 15 de juliol i el 31 d'agost, estos horaris poden sofrir modificacions. Consultar telefònicament.

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:
- Roba còmoda.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar i gorra per a la primavera i l'estiu.
- Aigua.
- No han de portar:
  - Telèfon mòbil
  - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
  - *Nintendo*, consola, …
  - Mistera, etc.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Activitat 1: "Exposició del Centre de visitants del Penyal d'Ifac"

Nivell formatiu: infantil, primària, ESO i batxiller.
Durada: 60 minuts aproximadament.
Nombre d'alumnes: 20 persones per monitor, 25 com a màxim.
Objectius conceptuals:
- Introducció a la singularitat del Parc Natural del Penyal d'Ifac.

- Diferenciació de costes arenoses i rocoses. Zonació litoral i organismes presentes a cadascuna d'elles.
- Iniciació a la geologia i formació del Penyal d'Ifac.
- Flora i fauna present al Penyal. Endemismes. Aproximació a l'endemisme *Silene hifacensis*.
- Apropament a la història i usos actuals del Penyal d'Ifac.

Descripció: visita a l'exposició interpretativa sobre l'espai natural que hi ha al centre de visitants, on es comenta el contingut d'esta com també els recursos del centre (biblioteca, laboratori, viver, caseta meteorològica, etc. L'exposició es divideix en tres parts: la primera dedicada a la *Silene* d'Ifac i a l'evolució del mètode científic al llarg del temps; la segona tracta de les costes, arenoses i rocoses, i els seus habitants; la tercera és monogràfica del Penyal, geologia, flora, fauna, història, situació actual, ….
Material necessari: llibreta i llapis.
Lloc de l'activitat: Centre de visitants.
Observacions: la visita a l'exposició pot realitzar-se sense monitors, ja que hi ha nombrosos pannells informatius que permeten la visita autoguiada. Hi ha a disposició dels visitants fullets d'autoguiatge de l'Exposició en valencià, castellà, anglés i francés.
L'activitat pot realitzar-se amb persones amb mibilitat reduï da amb acompanyant.

Activitat 2: "L'Aula de la Natura del Penyal d'Ifac"

Nivell formatiu: infantil, primària, ESO i batxiller.
Durada: 30-45 minuts.
Nombre d'alumnes: 20 persones per monitor, 25 màxim.
Objectius conceptuals:

- Donar una visió general dels recursos per a l'educació ambiental existents a l'espai natural.
- Treballar diferents aspectes del Parc.

Descripció: visita a les diferents instal· lacions i recursos didàctics del Centre (biblioteca, laboratori, viver, caseta meteorològica, exposició, …
Material necessari: llibreta i llapis.
Lloc de l'activitat: Centre de visitants, Aula de la Natura, Miradors de Llevant (caseta meteorològica).
Observacions:

- Esta activitat també es realitza de vegades amb els professors durant la visita prèvia, per tal de donar a conéixer totes les instal· lacions i els recursos que es poden utilitzar en les visites amb els escolars. Amb açò, el professor podrà incorporar a les activitats noves tasques que les complementen com ara: recerca bibliogràfica, presa de dades meteorològiques, etc.
- L' Aula de la Natura està emplaçada al Centre de Visitants.

Activitat 3: "Projecció del vídeo el Penyal d'Ifac"

Nivell formatiu: primària (segon i tercer cicle), ESO i batxiller.
Durada: 35 minuts.
Nombre d'alumnes: 60 persones com a màxim.
Objectius conceptuals:

- Aproximació al Parc Natural del Penyal d'Ifac. Visió global.

Descripció: projecció del vídeo "El Parc Natural del Penyal d'Ifac", de la col· lecció d'Espais Naturals.
Lloc de l'activitat: Saló d'actes de l'Aula de la Natura.
Observacions: l' Aula de la Natura està emplaçada al Centre de Visitants.
L'activitat pot realitzar-se amb persones amb mibilitat reduï da

Activitat 4: "Projecció d'una col· lecció de diapositesobre el Penyal d'Ifac"

Nivell formatiu: infantil, primària, ESO i batxiller.
Durada: 30 minuts.
Nombre d'alumnes: 40 persones com a màxim.
Objectius conceptuals:
- Aproximació al Parc Natural del Penyal d'Ifac des de diferents perspectives. Visió global.
- Introducció a la vegetació.

Descripció: projecció de diapositives sobre el Penyal d'Ifac.
Lloc de l'activitat: Saló d'actes de l'Aula de la Natura.
Observacions:
- L' Aula de la Natura està emplaçada al Centre de Visitants.
- La selecció de diapositives que es visualitza, s'escull de l'ample assortiment que posseix el fons documental del Parc Natural. Per tant, esta activitat permet posar l'accent en diferents temes (flora, paisatge, etc.) d'acord amb els objectius, el nivell formatiu i les característiques del grup.
- L'activitat pot realitzar-se amb persones amb mobilitat reduï da

Activitat 5: "Itinerari pel Penyal d'Ifac"

Nivell formatiu: primària, ESO i batxiller.
Durada: 90 minuts aproximadament.
Nombre d'alumnes: 15 persones, 20 com a màxim per monitor.
Objectius conceptuals:
- Conéixer el Penyal "*in situ*".
- Observar la diferent distribució i ambients on es desenvolupa la vegetació del Penyal.
- Recalcar les diferències ambientals que es troben a ambdues parts del túnel.
- Conéixer la microreserva de flora.
- Introduir l'alumne en la interpretació del paisatge.

Descripció: recorregut per la senda del Penyal fins al túnel, amb parades clau als punts estratègics.
Material necessari: llibreta i llapis.
Lloc de l'activitat: Penyal d'Ifac.
Observacions:
- És molt important en esta activitat portar el calcer adequat, ja que el sòl del túnel esvara prou, sobretot si ha plogut recentment.
- El quadern de camp que es facilita pels monitors durant la visita prèvia dels professors es realitzarà durant l'activitat, tot depenent del temps de què dispose el col· legi per a realitzar l'itinerari. La proposta d'activitats (Quadern d'activitats), també proporcionat pels monitors a les reunions prèvies, es realitzaràa l'escola després de la visita.

Activitat 6: "Itinerari pels miradors de Llevant"

Nivell formatiu: primària, ESO i batxiller. Es recomana especialment per a infantil i el primer cicle de primària.
Durada: 30 minuts aproximadament.
Nombre d'alumnes: 15 alumnes per monitor.
Objectius conceptuals:
- Apropar els més menuts (i no tant menuts) a la natura.
- Reparar en el paper de les plantes en el medi natural.
- Buscar indicadors de la presència d'animals en el medi, com ara egagròpiles, detritus, plomes, etc.
- Introduir l'alumne en la interpretació del paisatge.

Descripció: passejada per les sendes dels Miradors de Llevant amb parades clau.
Material necessari: llibreta i llapis.
Lloc de l'activitat: Penyal d'Ifac.
Observacions: la caseta meteorològica també està disponible en aquest cas com a recurs.

Activitat 7:"Sembra i repicat"

Nivell formatiu: Primària, primer cicle d'ESO.
Durada: 45-60 minutos
Nombre d'alumnes: 20 persones como a màxim (limitat a la capacitat del laboratori).
Objectius conceptuals:
- Introducció al cicle vital i reproducció de les plantes.

Descripció: realització pràctica d'activitats de sembra de llavors de plantes autòctones i repicat de plantons de les matèixes espècies.
Material necessari: llibreta i llapis.
Lloc de l'activitat: Laboratori i viver de l'Aula de la Natura.
Observacions: L'Aula de la Natura es troba al Centre de Visitants. Aquesta activitat pot lligar-se amb altra de reutilització d'envasos com a macetes, per exemple, tetra-bricks, iogurts…Els envasos poden decorar-se a classe.
L'activitat pot realitzar-se amb persones amb mobilitat reduï da

Activitat 8: " L'herbari fotogràfic"

Nivell formatiu: Tercer Cicle de Primària, ESO i Batxillerat
Durada: 90 minuts
Número d'alumnes: 15-20 persones como a màxim per monitor, però l'activitat pot realitzar-se per lliure si es realitza pels Miradors de Llevant.
Objectius conceptuals:
- Introducció al concepte i el· laboració d'herbari.
- Aproximació a la fotografia naturalista.

Descripció: explicació del fonament de creació d'herbari. Realització de fotografies de espècies vegetals del Penyal.
Material necessari: càmera fotogràfica, carrets de fotografia, llibreta, guies de plantes…
Lloc de l'activitat: Parc Natural (Miradors de Llevant, senda…).

Observacions: El material ha de ser aportat per l'alumne. Els monitors durant la Visita Prèvia donaran als professors un model de fitxa botànica per realitzar l'herbari.
L'activitat pot realitzar-se amb persones amb mobilitat reduïda per les zones pavimentades.

Activitat 9: " La caseta meteorològica"

Nivell formatiu: Segon i tercer Cicle de Primària,
Durada: 30 minuts (per subgrup)
Número d'alumnes: 8 - 10 persones como a màxim per monitor (Poden dividir-se els grups més grans en subgrups més menuts de la mida indicada).
Objectius conceptuals:

- La Meteorologia.
- Tipus de termómetres. Presa de mides.
- Els termohidrógrafes.
- Els pluviómetres.

Descripció: explicació del què consistix una caseta meteorològica, diferències entre hora solar i hora oficial. Termómetres de màximes, mínimes…, els pluviómetres, presa de dades.
Material necessari: llibreta i llapis.
Lloc de l'activitat: Caseta meteorològica dels Miradors de Llevant
Observacions: Durant la visita prèvia dels professors, es proporciona una mena de quadern-unitat didàctica al voltant de la meteorologia. Inclou fins i tot experiments per realitzar a classe sobre la formació dels núvols, la boira… Part d'aquest quadern es pot extraure per omplir al Parc una sèrie de dades com, per exemple, les temperatures màximes, mínimes i actual del Penyal.

Activitat 10: " Els diagrames ombrotèrmics"

Nivell formatiu: Segon cicle d'ESO i Batxillerat
Durada: 30 minuts al Parc (explicació i mostra de la caseta meteorològica). L'activitat continúa a l'escola amb la realització del diagrama i qüestions (temps indeterminat, dependràdels professors)
Número d'alumnes: (Per visitar la caseta meteorològica) 8 - 10 persones como a màxim per monitor (Poden dividir-se els grups més grans en subgrups més menuts de la mida indicada).
Objectius conceptuals:

- Realització de gràfiques i interpretació d'aquestes.
- Obtenció d'indicadors a partir del tractament de dades.
- Les relacións entre clima i vegetació.
- Adaptacions de les plantes al clima mediterrani

Descripció: a partir de les dades preses a la caseta meteorològica del Penyal d'Ifac, consistix en que els alumnes obtinguen dades (mitja, pluja total…) i que les representen en una gràfica, realitzant un diagrama ombroclimàtic. A partir d'aquest, i responent a uns qüestionaris, extrauran informació al voltant del clima present al Penyal, condicions que han de suportar les plantes ací, gota freda…
Material necessari: fulls amb les dades meteorològiques del Penyal i qüestionari
Lloc de l'activitat: Caseta meteorològica i institut.

Observacions: El material es proporcionaràals mestres durant les visites prèvies
L'activitat, excepte la visita a la caseta meteorològica, es pot realitzar per persones amb mobilitat reduï da ja que es fa al propi institut.

Parc Natural de les Salines de Santa Pola

Telèfon/fax: 96 669 35 46 / 679 19 59 03

Equip: 1 monitor i 1 ajudant de monitor

Centre de visitants: el Centre de visitants està emplaçat al mateix edifici que el Museu de la Sal, junt a la carretera N-332 Alacant-Cartagena, al punt Km. 87,100.

Adreça: Av. Zaragoza, 45
03130 – Sta. POLA

Correu electrònic: parque.santapola@cma.m400.gva.es

Horari d'atenció a visites:

Tardor/hivern	de 8'00 a 15'00 hores i de 16'00 a 18'00 hores
Primavera/estiu	de 8'00 a 14'00 hores i de 16'00 a 19'00 hores
Caps de setmana	de 9'00 a 15'00 hores

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:

- Roba còmoda de colors poc cridaners, pantalons llargs i gorra.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar.
- Cantimplora amb aigua.
- Esmorzar.
- A més, es recomana: prismàtics i càmera de fotos
- No han de portar:
    - Telèfon mòbil
    - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
    - *Nintendo*, consola, …
    - Mistera, etc.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Activitat 1: "Coneix el Parc Natural de les Salines de Santa Pola"

Nivell formatiu: infantil, primària, ESO, batxiller
Durada: 2 hores i 30 minuts. No obstant es pot variar en funció dels objectius, nivell i disponibilitat del grup.
Nombre d'alumnes: de 35 a 40
Objectius conceptuals:

- Activitat dirigida al coneixement dels valors naturals del Parc Natural: la zona humida, les salines, el sistema litoral de platja i dunes, la vegetació característica, l'avifauna, etc..

Descripció: el programa tipus de l'activitat, que es pot revisar en funció d'allò que s'acorde en la reunió prèvia, és el següent. Es recomana començar la visita a les 10:00 hores.

1. Introducció. Durada aproximada: 20 minuts
   Visita al Centre de Visitants, on es realitza una breu introducció sobre el parc natural. utilitzant com a suport els plafons amb fotografies, els aquaris, les maquetes i un diaporama. Es treballen els següents conceptes: valors que han motivat la declaració del Parc Natural, usos prohibits i permesos, la zona humida, els diferents ambients de l'espai protegit, la fauna i la vegetació.
2. Visita al Museu de la Sal. Durada aproximada: 30 minuts
   El museu està emplaçat a un antic molí de sal restaurat que va pertànyer a una de les primeres indústries salineres instal· lades a la zona. El molí finalitzà l'activitat salinera als anys setanta.
   L'exposició efectua una visió d'aquest material, la sal, des de diferents punts de vista:
   - La sal com a element indispensable per a la vida.
   - La sal com a recurs econòmic, l'explotació industrial mitjançant el molí.

   L'exposició es composa de diferents plafons il· lustratius i maquetes amb informació sobre: els usos de la sal, les característiques físiques i químiques, l'explotació històrica, les principals explotacions i rutes comercials al segle XVIII, els beneficis econòmics, les formes d'obtenció en les salines marines, les ferramentes i utensilis tradicionals, etc.
   L'exposició mostra, a més a més, la importància que tenen les salines com a creadores, mantenidores i conservadores de l'ecosistema.
3. Esmorzar. Durada aproximada: 20 minuts
   L'esmorzar es realitza a l'explanada que hi ha davant del centre. Si la climatologia no ho permet, es pot esmorzar dins del centre.
4. Observació d'aus. Durada aproximada: 30 minuts
   Esta activitat es desenvolupa a la bassa contigua al Centre de Visitants, on es poden observar distintes espècies d'aus aquàtiques amb la utilització de prismàtics i llarga-vista. Els visitants poden treballar les fitxes del quadern de camp dissenyat per a la realització de l'activitat, amb l'ajuda del monitor.
5. Recorregut pel Parc Natural. Durada aproximada: 20 minuts
   Amb l'autobús es realitza un recorregut de nord a sud del Parc, per la N-332, al llarg de 8 km. i passant per les basses i instal· lacions de les dues indústries salineres. Durant el trajecte, es treballa també la interpretació del paisatge amb l'ajuda del monitor, que va fent els comentaris pertinents sobre els elements que s'observen (aus, els diferents tipus de basses i les seues característiques, les instal· lacions salineres, els dipòsits de sal, la vegetació de saladar, la Torre de Tamarit, els impactes, etc.)
6. Visita al Pinet. Durada aproximada: 30 minuts
   El recorregut amb l'autobús condueix el grup al Pinet on s'observen dos tipus d'ambients: les dunes i les antigues basses salineres (hui fora d'ús). A les dunes s'estudia la seua formació, les característiques d'aquest tipus de sòl, la vegetació (natural i de repoblació), les adaptacions de la vegetació a les condicions del medi, la fauna, les classes de dunes d'acord amb la mobilitat, etc. A les basses, de nou s'observen les aus aquàtiques i s'observen les adaptacions de la vegetació de saladar que hi ha a les vores.

Material necessari:

- Llibreta i llapis per a prendre notes.
- Es recomana portar prismàtics.

- Quadern de camp de l'activitat elaborat a l'efecte pel Centre de Visitants i proporcionat al responsable del grup d'escolars en la reunió prèvia.

Lloc de l'activitat: Centre de Visitants, Museu de la Sal, trajecte de la CN-332, El Pinet.

Observacions: els diferents blocs en els què es divideix l'activitat també es poden realitzar de manera separada.

Persones amb mobilitat reduïda: excepte la visita al Pinet, on l'activitat no es pot realitzar per persones amb cadira de rodes, la resta d'activitats sí que són adequades.

Parc Natural del Fondo

Telèfon: 96.667.85.15 / 679 19 58 88

Equip: 2 monitors i 1 ajudant de monitor

Centre de visitants: el centre de visitants és una instal·lació de nova construcció que es troba molt pròxima a la pedania de San Felipe Neri, al terme municipal de Crevillent.

Adreça: Finca El Rincón
Azarbe de Afuera s/n
03158 – SAN FELIPE NERI

Horari d'atenció a visites:

Centre de visitants:

Dilluns:	tancat
Dimarts a divendres:	de 9'00 a 14'30 hores
Dimarts a dijous:	de 16'00 a 18'00 hores
Dissabtes, diumenges i festius:	de 11'30 a 14'00 hores

Itinerari ornitològic:

Dilluns:	tancat
Dimarts a divendres:	de 8'00 a 13'30 hores
Dimarts a dijous:	de 16'00 a 18'00 hores
Dissabtes, diumenges i festius:	de 8'00 a 11'30 hores

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:

- Roba còmoda de colors poc cridaners, pantalons llargs i gorra.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar i gorra per a la primavera i l'estiu.
- Es recomana portar repel·lent d'insectes en les visites de primavera, estiu i tardor.
- Cantimplora amb aigua.
- Esmorzar.
- A més, es recomana: prismàtics i càmera de fotos
- No han de portar:
    - Telèfon mòbil
    - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
    - *Nintendo*, consola, …
    - Mistera, etc.

Informació d'interés:

- Al centre de visitants hi ha lavabos públics, però no al parc.

- No hi ha aigua potable, per la qual cosa es recomana portar-la.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Activitat 1: "Coneix el Parc Natural"

Nivell formatiu: infantil, primària, ESO, batxiller i universitat.
Durada: de 2,30 a 3 hores. No obstant es pot variar en funció dels objectius, nivell i disponibilitat del grup.
Nombre d'alumnes: de 35 a 40

Objectius conceptuals:
- Activitat dirigida al coneixement dels valors naturals del Parc Natural: la zona humida, la vegetació característica, l'avifauna, etc.

Descripció:

Primera part: Visita al Centre de Visitants

Després de la recepció a l'entrada, s'explica on es troba el centre, el Parc, els aspecte més característics com ara la biodiversitat, la flora, la fauna, l'origen, etc. Es comenta d'on procedix l'aigua i com s'utilitza, a més de recordar les normes de comportament per a la visita que es fa posteriorment a l'itinerari ornitològic.

Després de recorreguda l'exposició es descansa per a l'esmorzar.

Posteriorment, es repartixen els prismàtics, s'explica el funcionament (si és necessari) i es comença la ruta cap al parc.

L'accés a l'itinerari ornitològic, la segona part de la visita, es realitza amb l'autobús.

Durada aproximada d'esta primera part: 1 hora i 15 minuts.

Segona part: Itinerari ornitològic

Recorregut:
- Parada número 1: S'accedix amb l'autobús al primer observatori, El Tollo, a partir del qual es comença el recorregut. Es donaran totes les explicacions necessàries per a l'observació i la distinció de les aus. Si el grup és nombrós s'haurà de procurar guardar silenci per a poder observar bé les aus.
- Parada número 2: según observatori, denominat El Calamón. Es donaran totes les explicacions necessàries per a l'observació i la distinció de les aus. Si el grup és nombrós s'haurà de procurar guardar silenci per a poder observar bé les aus.
- Parada número 3: s'arriba a la Rosseta, un mirador en el què es profunditza sobre les aus que es poden veure i les adaptacions al medi. Es distingix entre espècies sedentàries i migrants, com també entre nidificants i hivernants. Es comenta la

diferència entre charcas i els embassaments, s'explica la vegetació aquàtica i de saladar, tot comentant les adaptacions d'aquests plantes tan peculiars al terreny on viuen.

Observacions:
- Si per motius de seguretat o per un millor accés als observatoris i els miradors, es dividiràel grup en dos.
- En els tres punts d'observació també es podran identificar les aus mitjançant els cartells disponibles a tal efecte.

Durada aproximada d'esta segona part: 1 hora i 15 minuts.

Material necessari:
- Llibreta i llapis per a prendre notes.
- Es recomana portar prismàtics.
- Quadern de camp de l'activitat elaborat a l'efecte per l'equip d'educació ambiental i proporcionat al responsable del grup d'escolars en la reunió prèvia.

Lloc de l'activitat: parc natural.

Observacions:
- Es recomana començar la visita prompte per tal d'evitar el calor i poder observar un major nombre d'aus.

Persones amb mobilitat reduïda: l'accés al centre de visitants està adaptat, com també els lavabos públics que hi ha a les instal.lacions. El recorregut també es pot realitzar en cadira de rodes sense problemes pel camí, però l'accés als observatoris no està acondicionat a l'efecte.

Parc Natural de Las Lagunas de La Mata-Torrevieja

Telèfon: 96.692.04.04 / 679 19 58 52

Equip: 1 monitors i 1 ajudant de monitor

Centre de visitants: el Centre de visitants està emplaçat a l'antiga Casa Forestal de la pedania de La Mata (Torrevieja), situada a uns 400 m de la N-332 Alacant – Cartagena, al punt km. 64.5. L'accés al Centre de Visitants s'efectua des de la carretera nacional per un camí asfaltat.

Adreça: Antiga Casa Forestal de La Mata, s/n
03188 - LA MATA (TORREVIEJA)

Horari d'atenció a visites:

- Tardor/hivern: de 8'00 a 15'00 hores i de 16'00 a 18'00 hores
- Primavera/estiu: de 8'00 a 14'00 hores i de 16'00 a 19'00 hores
- Caps de setmana: de 9:00 a 15:00 hores.

Equip adequat per a visitar el Parc Natural:

- Roba còmoda de colors poc cridaners, pantalons llargs i gorra.
- Calcer apropiat: botes de muntanya o sabates d'esport (amb sola grossa i que subjecte bé els turmells si és possible).
- Protector solar.
- Cantimplora amb aigua.
- Esmorzar.
- A més, es recomana: prismàtics i càmera de fotos
- No han de portar:
  - Telèfon mòbil
  - Casset de butxaca (*walkman)*, CD de butxaca (*discman*), …
  - *Nintendo*, consola, …
  - Mistera, etc.

Activitats que s'ofereixen als centres educatius:

Activitat 1: Centre de Visitants del Parc Natural

Nivell formatiu: infantil, primària, ESO, batxiller
Durada: 30 minuts
Nombre d'alumnes: 35 persones, 50 com a màxim.
Objectius conceptuals: conéixer i interpretar els valors naturals, històrics i culturals que caracteritzen el Parc.
Descripció: visita a l'exposició interpretativa sobre l'espai natural que hi ha al Centre de Visitants, en la qual es comenta el funcionament de l'ecosistema salí, les característiques generals de l'espècie *Artemia salina*, un plafó interactiu sobre l'avifauna i un equip òptic de

lupa i microscopi amb mostres vives de *Artemia salina*. Tot seguit es projecta un diaporama sobre el Parc i es visita la torre d'observació, emplaçada al mateix centre, on es treballa la interpretació del paisatge i l'observació d'aus aquàtiques amb unes càmares de vídeo que funcionen per control remot.

Material necessari:

- Es recomana portar prismàtics.
- Quadern de camp de l'activitat elaborat a l'efecte pel Centre de Visitants i proporcionat al responsable del grup d'escolars en la reunió prèvia.
- Llapis

Lloc de l'activitat: Centre de Visitants

Persones amb mobilitat reduïda: totes les activitats es poden realitzar excepte les que es realitzen a la torre d'observació.

Activitat 2: Itinerari per la Llacuna de La Mata

Nivell formatiu: infantil, primària, ESO, batxiller

Durada: 2,30 hores a 3 hores

Nombre d'alumnes: 35 persones, 50 com a màxim.

Objectius conceptuals:

- Observació i interpretació de l'entorn.
- Observació i estudi de la fauna i la flora que s'hi troba al lloc.
- Estudi i coneixement de les adaptacions de la flora al clima àrid i sòls salins.
- Descripció d'un ecosistema salí.
- Usos tradicionals i agrícoles de les salines.
- Observació i identificació de l'avifauna i les diferents adaptacions al medi.
- Reflexió sobre la importància de la zona humida com a zona de pas migratori i àrea de repòs i alimentació per a nombroses aus.
- Coneixement de la vegetació autòctona del lloc.

Descripció: es tracta d'un itinerari perimetral entorn de la llacuna de La Mata. El recorregut, d'uns 3 km., s'inicia al Centre de Visitants i realitza 4 parades: "EL ALTILLO", "EL ACEQUIÓN", "EL OBSERVATORIO" i "LA PINADA".

1. "EL ALTILLO"
   Observació i interpretació del paisatge, situació geogràfica de l'espai natural respecte de les poblacions, origen de les salines, usos, etc.
2. "EL ACEQUIÓN"
   Posteriorment es recorre una senda que condueix a la parada 2, "EL ACEQUIÓN", canal d'entrada de l'aigua marina a la llacuna. En aquest punt s'incideix en la importància del microhàbitat marí present en el canal com a element essencial en la cadena alimentària de les aus aquàtiques, en els diferents usos de la sal, i en els diferents aprofitaments de les plantes. S'observen també les diferents adaptacions de la vegetació al clima àrid i als terrenys salins.
3. "EL OBSERVATORIO"
   Resseguint la senda s'arriba a la parada 3, on s'accedeix a un observatori o "hyde" instal·lat a pocs metres de la llacuna des d'on es poden observar en facilitat les diferents aus que hi habiten amb l'ús dels prismàtics i amb el suport de les fitxes de camp facilitades pels monitors i de les làmines penjades a l'interior de l'observatori.
4. "LA PINADA"
   L'última parada del recorregut es realitza en esta massa forestal, on es comenten les distintes espècies de pins existents i la fauna característica. Des d'una torre observatori també s'hi fa observació d'aus.

Material necessari:
- Es recomana portar prismàtics.
- Quadern de camp per a l'activitat elaborat a l'efecte pel Centre de Visitants i proporcionat al responsable del grup d'escolars en la reunió prèvia. Els quaderns de camp disponibles són els següents:
  - 1r i 2n cicle d'educació primària.
  - 3r cicle d'educació primària.
  - Secundària
- Llapis

Lloc de l'activitat: Parc Natural
Persones amb mobilitat reduïda: el recorregut no estàadequat.